

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜਿਸ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardestimes.com
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜ਼ਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 17 No. 422 May 3, 2023

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771, 510-516-3536

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਭੋਗ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ 4 ਮਈ ਨੂੰ

ਲੰਬੀ- ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ 4 ਮਈ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਰੂਟ ਪਲਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਨੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੂਟ ਪਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਾਦਲ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥੱਬੇ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ (60 ਏਕੜ) ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਗੋਡੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ ਲੰਗਰ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਬੀ, ਖਿਓਵਾਲੀ ਤੇ ਮਹਿਣਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨ ਸਰਕਾਰੀ ਪਸੂ ਹਸਪਤਾਲ, ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਤਾ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮਿਠੜੀ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬਣੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਵਹੀਕਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੰਘੇਵਾਲਾ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੋਡੀਆਂ ਮਿਠੜੀ ਰੋਡ ਪਾਰਕਿੰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁੱਖੀ ਹਰਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੱਲ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿੱਢੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵੀਵੀਅਈਪੀਜ਼ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮੰਦੇਨਜ਼ਰ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਸੱਜਰਾ ਨਾਟਕ- ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ

ਫਰੀਮਾਂਟ- 2006 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 'ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ' ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਦੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ
ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੋਲਨ, ਮੇਲ, ਸ਼ੋਆਰੂਮ
ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਮਦਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦਾਖਿਲਾਂ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Blupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਹੁਰੀਂ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਨਾਟਕ ਲੈ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਵੀ ਉਹੀ ਦੇ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਐਤਕੀ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਚਿੰਠੀ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹ) ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸਨੂੰ 'ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ-ਜੋ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਖਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟ ਕੀਤਾ 'ਮਿਟੀ ਯੂਂਦ ਜਗ ਚਾਨ੍ਹੂ ਹੋਆ' ਨਾਟਕ ਤਕਰੀਬਨ 22 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹਾਲੋਂ ਵੀ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਨੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖਣ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਇਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ।

Joshi Law Firm
Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ
www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

	ਆਧਾਰ ਤੇ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਅਸਾਈਲਮ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸਿਪ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ	ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਸਤੀ ਭੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਰਚਾ
TANVIR JOSHI SBN: 302226	(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)	
516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704		

Certified Insurance Agent
Global Green
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੋਰੇਂਸ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਗੁਰਦਾਵਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
510-487-1000
Agent License# 0C70672
mann@ggiaba.com www.ggiaba.com
Mann Insurance Brokers Inc.
32146 Alvarado Blvd, Union City, CA 94587

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ
ਗਫ਼ਿਊਜ਼ੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਕੈਲੋਫਰਨੀਆ ਦਫ਼ਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫ਼ਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟ ਦਫ਼ਰ
3155 Kearny Street Fremont, CA 94538 510-657-6444
37-18-73rd ST. Jackson Height, NY 11372 718-533-8444
2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA-95691 916-372-448
4491 w. Shaw Ave # 300B Near Costco Fresno, CA 93722 phone 559-271-5511

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company, State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

Allstate You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਦੇਣ ਭੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਦੇਸ਼

25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਥਾਹ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਸਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਨੇਤਾ ਸਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਵੱਡਾ ਨੇਤਾ ਬਣਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ - ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸੀ! (ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਤ ਅਲਗ ਥੀ)

ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੰਦਾਵਰ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹਨ। ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਸੌਂਕ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੱਥਾਂ, ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਨਿੱਜੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਨੇਤਿਓਂ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ। ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ- ਉਹ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਦਿਗਜ ਸਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਬਿਨੀਟ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਕਰੋਡਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਦੁਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਪਣੇ ਸੁਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਰਮਾਨਾਂ ਪਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਨਿੱਧ ਅਤੇ ਦਿਆਲਤਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਗੁਣ ਸਨ, ਜੋ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਨੇਤਿਓਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇਗਾ। 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅੱਧ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। 1997 ਵਿੱਚ ਸੁਥੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੜ੍ਹ ਹੋਈ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗਾਂ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਿੱਤ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਇੰਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਗੱਠੋਤੇ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ

ਸਹਿਰ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ ਵੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਜਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗੱਠੋਤੇ 1997 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ 15 ਸਾਲ ਸੁਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇੱਕ ਕਿੱਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਸਕਦਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਰੁਕਾਂਗੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਸਾਮਾਨ ਚੁੱਕਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ। ਆਖਰਕਾਰ ਅੰਹਿਜਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰੇ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਵੱਦੀਏ ਦੀ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਦਰ ਕਰਾਂਗਾ।

ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਗਉਂਸਾਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਛਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਉਂਸਾਂ ਰੱਖੀਆਂ। ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਮੁਲਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਰ ਦੀਆਂ ਗਉਂਸਾਂ ਪਾਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 5 ਗਉਂਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਉਂਸਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵੀ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਗਉਂਸਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹਨ- ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਬੱਚੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਸੈ, ਉਤੇਨਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਹਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤੀ ਇੰਨੇ ਕੋਮਲ ਹਨ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਹ ਗਿਰ ਦੀਆਂ ਗਉਂਸਾਂ ਦਾ ਦੁਧ ਪੀਂਦੇ ਹਨ।

2001 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲਿਆ - ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਨੇਕ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਸੰਭਾਲ ਖੇਡ ਖੇਡ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸੀ, ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਿਹਨਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਖਰੀ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਲੰਗ ਸਿਪਾਹਾਰਡ ਕੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਉਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅੱਲੰਗ ਸਿਪਾਹਾਰਡ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਈ ਤੱਟਵਰਤੀ ਸੂਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਪਾਹਾਰਡ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾਇਆ। ਆਖਰਕਾਰ ਅੰਹਿਜਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2014 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨਡੀਏ

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਤਾ

ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਮਝਦਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਸਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਸਾਹ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਜੀਐਸਟੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਧਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਤਸਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ
'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ ਰੋਕ

ਨਿਊਯਾਰਕ - ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਰ-
ਨਾਵਾਂ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ
ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕਈ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ
ਖ਼ਬਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਊ
ਓਰਲੀਨਜ਼ ਸਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਜੇਤੁੰ ਅਤੇ ਹੈਰੀਟੇਜ
ਫੈਸਟੀਵਲ ਲਈ ਸਿਕਾਗੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਇੱਕ ਸੈਲਾਨੀ
ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਨਿਊ ਓਰਲੀਨਜ਼ ਦੀ ਪੁਲਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਮਿਸ਼ੇਲ ਵੱਡਫੋਰਕ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨਿਊ ਓਰਲੀਨਜ਼ ਦੇ ਮਿਡ-ਸਿਟੀ ਇਲਕੇ ਵਿਚ ਮਦੀਨਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਸੱਕੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।

ਵੁੱਡਫੇਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ
ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਵੇਟਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ
ਬਣਾਇਆ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵੇਟਰ ਦੀ
ਪਛਾਣ 23 ਸਾਲਾ ਹਿਲਬਰਟ ਵਾਕਰ ਜੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ
ਹੈ। ਵੁੱਡਫੇਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ
ਨਿਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।
ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਕੋਈ
ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੇਗੀ। ਵੁੱਡਫੇਰਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਕਾਗੇ ਦੀ
54 ਸਾਲਾ ਅੰਤਰ ਜੈਜ਼ ਫੈਸਟ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ
ਆਪਣੇ ਟੋਸਤ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ
ਰੈਸਟਰੈਟ ਆਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ
ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਨਿਊ ਓਰਲੀਨਜ਼
ਸਹਿਰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ
ਦਾ ਅਲਾਰਮ ਵੱਜ ਗਿਆ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਨੀਵਾਰ ਅਤੇ
ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਇੱਥੇ, ਨਿਊ ਓਰਲੀਨਜ਼ ਦੇ
ਮੇਅਰ ਲਾਟੋਆ ਕੈਂਟਰੇਲ ਨੇ ਪੀਡਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ
ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੈਕਸਾਸ
ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ ਪੰਜ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਆਏ ਵਾਰਸ

ਮਾਨਸ- ਮੌਰਿੰਡਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਤਵਾਲੀ
ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਬੀਤੀ ਦੇਰ ਰਾਤ ਇਥੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਮੌਤ ਹੋਣ
ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਜ ਬਾਅਦ ਦੁਧਹਿਰ ਤੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ
ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਉਸ ਦੀ ਦੇਰ ਲੈਣ ਲਈ
ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਝ੍ਝ ਹਸਪਤਾਲ
ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਹੀ ਇਥੇ
ਮੁਰਦਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ
ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਪਟਿਆਲਾ
ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮਾਨਸ ਦੀ ਜੋਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੇਟ
ਦਰਦ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ
ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁੱਢਲੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਮਾਨਸ ਦੇ ਸਿਵਲ
ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਹਾਲਤ
ਕਾਬੂ ਹੋਣ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਗੋਂ ਵਿਗੜੇ ਹੀ ਗਏ।
ਬਾਬੁ ਤਿੰਚ ਨਵੀਂਬੀਨ ਸਾਥੇ ਕੌਂਠੇ ਦੇਖੇ ਰਿਸ ਜੀ

ਬਾਅਦ ਲੱਗੇਗਾ। ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਸਬੰਧੀ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਾਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।
ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਤਵਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਮੌਰਿੰਡਾ
ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵੱਲੋਂ
ਐਸਡੀਐਮ ਦੀਪਾਂਕਰ ਗਰਗ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ
ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ
ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਦਿਆਂ ਬੇਅਦਵੀਂ ਦੇ
ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੰਨਿੰਡਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿੱਚ
ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ
ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਆਨੰਦ, ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਭਟੋਆ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰੌਣੀ ਅਤੇ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾ ਹੀ ਗੁੰਬਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ
ਹੀ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।
ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਮਿਤ ਪਾਠ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ
ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ
ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪਾਠੀ
ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ
ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸਡੀਐਮ
ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ
ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਇਲਕੇ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ
ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਰਾਬ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸੇਕ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਤੱਕ ਪੁੱਜਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਘਪਲੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ
ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਲਾਂ ਘੱਟ
ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ
ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਐਨਡੋਰਸਮੈਟ
ਡਾਇਰੈਕਟਰੋਟ (ਈਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਕ
ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ
ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਘਪਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ
ਦਾ ਸੇਕ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜ
ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੌਹਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਨਜ਼ਰ
ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਈਡੀ ਦੀ ਇਸ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ
ਕਈ ਵੱਡੇ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਬਕਾਰੀ
ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ
ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਘਵ ਚੌਹਾ ਦਾ ਨਾਂ
ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਈਡੀ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ
ਮੁਤਾਬਕ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਸੀ।
ਅਤਵਿੰਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਤਾਘਵ ਜੱਦਾ ਦਾ ਨਾਂ

ਲਿਆ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਮੱਖ ਮੰਡਰੀ ਮਠੀਸ਼

ਸਿਸੋਦੀਆ ਦੇ ਘਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਦਾ ਨਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਚ ਦਰਜ ਹੈ ਪੁਰ ਇਹ ਮਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

इस दौरान सूरी चेहा ने किए कि ईडी वैले
उन्होंने हुए मुलाकात वज़े नामजद करने दीएं खबरों
तुम्हीं अते बदनाम करने वालीएं हन। उन्होंने
किए, ‘मैं मीडिया नहीं बनती करदा हां कि उह
गलत रिपोर्ट्स तो पूरोज्जव रहे अते सप्तस्तीकरन
जारी करे। असिहा ना करन तो मैंहुं काढ़नी
कारबाई करन लटी मजबूर होणा पधेगा।

ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੁਤਾਬਕ 'ਡਿਪਟੀ ਸੀਐਮ ਮਨੀਸ਼ ਸਿੱਖੇਦੀਆ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼' ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਸੀ-ਐਸ ਵਿੱਤ ਰਾਖਵ ਚੱਚਾ, ਐਕਸਾਈਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਰੁਣ ਰੁਜ਼ਮ, ਐਫਸੀਟੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੈਨਕ ਗੋਈ ਸਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਨਾਇਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

**To buy Home, business or any kind of property
Please consult before finalizing
your deal or decision**

To get polite
and best service
call

Gurjeet Rai

DRE 02149422

408-802-5303

**Address -
2221 Oakland Road ,
Suite 268 San Jose 95131**

SINGHWORLDtravel

AIRPORT DROP OFF AND PICKUP AVAILABLE

Money Transfer @ Special Rates

India and Pakistan!!!

**ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਜਾਣ-ਆਊਂਲ ਲਈ ਗੱਡੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

SINGH WORLD TRAVEL

PH 530-443-4865

Email: Info@singhworldtravel.com

**1248 Franklin Ave. #A
Yuba City CA, 95991**

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਅੱਪੀ ਸਦੀ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਰਹੇ ਬਾਦਲ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ, ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂ ਜਲੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਕਰੀਬ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦਾ ਸਫਰ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਸੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੇਰਚਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸਾਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸਿਆਸਤ ਪੁੰਮਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ 5 ਵਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਵਿਰੋਧ, ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਪਕੜ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜਕੜਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਉਹ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੰਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਅਤਿਅੰਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਗਰਮਪੰਥੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਚਲਾਉਣੀ ਵੀ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਕਪ੍ਰਿਆ ਲੀਡਰ ਬਣੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਿੰਖ-ਹਿੰਦੂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਸਨ; ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕਠਿਆਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜਤਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਸਲਾ ਉਹ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਰਾ 'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਵੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖਿ ਸ਼ਰਧਾਂ ਜਲੀਆਂ ਭੇਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor
email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ ਛੜ੍ਹਪੇ ਮਾਰਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਜਨਸੰਖਿਆ ਡਾਕਿਆਂ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾਤਗੀਨ ਅੰਕਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਜੁਲਾਈ 2023 ਤਕ ਚੀਨ ਨੂੰ ਪਛਾਡ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ 142 ਕਰੋੜ 86 ਲੱਖ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 142 ਕਰੋੜ 56 ਲੱਖ ਅਨੁਮਾਨਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਚੁਣੌਤੀ? ਚੀਨ ਇਕ ਗੈਰ-ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਾਮਵਾਦੀ ਦੇਸ਼

ਡਾ. ਏ. ਕੇ. ਵਰਮਾ

ਅਣਗਣਤ ਸਵੈ-ਵਿੱਤੀ ਪੋਸ਼ਿਤ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਭਾਗੀ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਕਾਰਨ 'ਬੋਗਸ' ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਜਿਆਦਾ ਅੰਕ ਪਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ? ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਫਸਲ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਤਾ ਨਤੀਜਾ ਭਾਵੀ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਂ ਪਵੇਗਾ।

ਇਹੀ ਗੱਲ ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਆਯੂਸਮਾਨ ਭਾਰਤ' ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ 10 ਕਰੋੜ ਪਰਿਵਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ, ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ ਬੇਤਹਾਸਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਾਰਨ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਲਏ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲਈ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਨਪ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਰਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਧੱਕ ਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਖੜਕ ਬਣ ਸਕੀਆਂ ਹਨ। ਬੇਇਤਹਾ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਸਭ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਭੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਬਦਲ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮੱਸਿਆ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ

ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 2047 ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਾਂਸਰਡ ਕਿਤੇ 1947 ਦਾ ਦੁਹਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਨਸੰਖਿਆ ਅਸੰਤੁਲਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਠੜੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਿਸਫੋਟ ਨਾਲ ਅਰਾਜਕਤਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਭੋਜਨ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਵਾਸ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ, ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਆਦਿ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਾਸਨ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦੱਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਵੀ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੇਰੁਜਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਕਟ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹੀ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੰਦੂ 'ਅਖੋ-ਪਰੋਖੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦੀ ਲੱਤ ਬਿੱਚੀ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੁਹੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇੰਡੀਆ-ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤਕ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੋਮੇ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਬੋਡ ਸਹਾਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 2047 ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਾਂਸਰਡ ਕਿਤੇ 1947 ਦਾ ਦੁਹਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਨਸੰਖ

ਕੀ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ?

ਮੁਰਜ਼ਿਤ ਸਿੰਘ ਡਲੋਰਾ

ਕਿਂਗ ਚਾਰਲਸ 6 ਮਈ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਤਜ਼ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੌਂਚ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਐਂਗੇਜ ਰੀਡ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅੰਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ (52%) ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਤ੍ਰੀਆਂ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਇਕ ਬਹੁ-ਨਸਲੀ ਤੇ ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਲੋਕ ਵਸੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਪੀਤ੍ਰੀ ਘਸੀਆਂ-ਪਿਟੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੀਤ੍ਰੀ ਦੇ ਲੋਕ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਤਰਕ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਲੀਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਵੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ

(88%) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਜੜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਕੰਮਕਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨਾਂ ਦਾ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਬਿਲੋਗੈਰ ਹੈ ਕਿ 28% ਕੈਨੇਡੀਅਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਰਜਨੇ ਬਾਰੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, 48% ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ 60% ਲੋਕ ਚਾਰਲਸ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ (52%) ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਰਲਸ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨਾਲ ਵੀ ਭੇਤਾ ਰਾਜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਛਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਲਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੈਮਿਲਾ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੈਮਿਲਾ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਕੰਸੰਟਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੀ 'ਦਿਲੋਂ ਇੱਛਾ' ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਹਿਲ 'ਕੰਸੰਟਰ' ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤਜ਼ਪੋਸੀ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਾਰਾਣੀ ਕੈਮਿਲਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। 66% ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਕੈਮਿਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਣੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਜੋੜੇ ਵਿਲਾਅਮ ਅੱਤੇ ਕੋਟ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਕੈਨੇਡਾ ਉਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅੰਤ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਹਨ। ਪੈਰ! ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਿੰਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੂਰ ਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

ਡਾ. ਸ਼ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ

'ਰਾਜ' ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅੱਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ। ਇੱਥੇ ਅਜੇ ਵੀ 60 ਫੀਸਦ ਵਸੋਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਆਮਦਨ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 14 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅੱਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ 40 ਫੀਸਦ ਵਸੋਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਕੁੱਲ ਕੌਮੀ ਘਰੇਲੂ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 86 ਫੀਸਦ ਆਮਦਨ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਅੱਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ 4 ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਵਸੋਂ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਵਸੋਂ 5 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ, ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਵੀ 5 ਫੀਸਦ ਹੈ। ਇਹ ਵਸੋਂ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ? ਕਿਉਂ ਜੋ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਪੇਸ਼ਿਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ਾ ਖੇਤੀ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ।

2017 ਅੱਤੇ 2022 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ਾ ਵੱਡਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। 2017 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਦਾ ਸੀ ਪਰ 5 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ

ਬੇਅਦਬੀ- ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਸ਼ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਖੇਖੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣਨ ਤੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੋਲੇਵਾਲਾ ਦੀ ਪੱਤੀ ਮਲੁਕਾ 'ਚ ਅੱਤੇ ਦੂਜੀ ਸੌਮਵਾਰ ਨੂੰ ਮੋਰਿੰਡਾ ਦੇ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰਦਾਤ 'ਚ ਕਾਰ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਅਣਪੁੱਡਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ਪਾੜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਪਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਦੂਜੀ 'ਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾ ਚਾਨ੍ਦ ਹੋ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਲਹਿ ਗਈਆਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੰਡਰ ਸੂਰਧ ਦੀ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ। ਓਧਰ ਕਿਉਰਲਾ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਧਤੀ ਭਿੰਡ ਗਏ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਚੱਲ ਗਈਆਂ। ਇੰਜ਼ ਹੀ ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਢਾਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਾਰ ਦੀ ਭੇਨੋਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖੋਂ-ਵੱਖਰੇ ਕੋਨਿਆਂ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਦਭਾਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤ 'ਚ ਭਾਵਾ ਰੋਸ ਹੈ। ਮੋਰਿੰਡਾ 'ਚ ਤਾਂ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਰੋਸ ਮੁੜਾਹਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਖੁੰਬ ਵੀ ਠੱਪੀ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥਾਂ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਕਿਉਂ ਮੁਜਰਮ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਕੁਟ-ਕੁਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇ ਦੂਜੀ ਸੌਮਵਾਰ ਨੂੰ ਮੋਰਿੰਡਾ ਦੇ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰਦਾਤ 'ਚ ਕਾਰ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਅਣਪੁੱਡਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ਪਾੜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਪਿਲਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਦੂਜੀ 'ਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾ ਚਾਨ੍ਦ ਹੋ ਕੇ ਅਚਾਨਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਲਹਿ ਗਈਆਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੰਡਰ ਸੂਰਧ ਦੀ ਵੀ ਬੇਅ

ਲੋਕਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਪੱਧਾ ਹਨ ਮਾਫ਼ੀਆ, ਸਿਆਸਤਦਾਕਾਂ ਤੇ ਖੁਲਿਸ ਦਾ ਗਠਜੋੜ

ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ 'ਚ ਮਾਫ਼ੀਆ ਡੌਨ ਅਤੀਕ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਹੰਗਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੌਮੀ
ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਨਾਗੀ ਨੇਤਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ।
ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸੰਤੁੰਧ ਜਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ
ਖੁੱਖਾਰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਨਾ ਵਿਵਾਦ
ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਅੱਜ ਦੀ
ਤਾਰੀਖ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕਜੂਟ ਹੋ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ
ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ
2024 ਦੀਆਂ ਲੁਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਨ।

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਚਮਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਕ

ਮਾਫ਼ੀਆ ਗਿਰੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਮਾਂ ਬੀਡਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਫੈਲਦਾ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ

ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੀਕ ਅਹਿਮਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਹੁਣ ਮਾਫ਼ੀਆ ਸਫ਼ਾਈ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ

’ ਚਾਉਂਦ ਇਬਰਾਹੀਮ, ਹਾਜੀ ਮਸਤਾਨ, ਯਾਕੂਬ ਸੈਨਨ
 ਤੇ ਵਰਧਰਾਜਨ ਮੁਦਲੀਅਰ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਸੁੱਖ ਰਹੇ। ਉਤਰ
 ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ’ਚ ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ, ਅਤੀਕ ਅਹਿਮਦ, ਸੁੰਦਰ
 ਭਾਟੀ, ਸ੍ਰੀਪੁਕਾਸ ਸੁਕਲਾ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ।
 ਬਿਹਾਰ ’ਚ ਸ਼ਹਾਬਦੀਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਰਹੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1993 'ਚ ਐਨਐਨ ਵੋਹਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ

ਜਿਸ ਲਈ 61 ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸੁਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਂਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਦ ਕਰ ਦਾ ਟੀਚਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਫ਼ੀਆ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਹਿਮ 'ਚ ਕਿਤੇ
ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਕੁਡਾਹੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ
ਹੀ ਇਕ ਕੁਡਾਹੀ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ

ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਗਾੜ ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅੱਜ ਅਪਰਾਧੀਆਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਘਿੱਨੌਣਾ ਗਠਜੋੜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਦ੍ਰਿੜ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਯੋਗੀ ਆਦਿਤਿਆਨਾਥ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਸ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਬਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਣ ਮਰੋੜੀ ਹੈ। ਮਾਫ਼ੀਆ ਸਰਗਨਾ ਵਿਰੁੱਧ ਬਣਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਖਤਾਰ ਅੰਸਾਰੀ ਹਾਲੇ ਬਾਂਦਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੀਕ ਅਹਿਮਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਮਾਫ਼ੀਆ ਸਫ਼ਾਈ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ 61 ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਂਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਦਾ ਟੀਚਾ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਤੁਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਹ ਅਤੀਕ ਅਹਿਮਦ ਕੌਣ ਸੀ? ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ਼ 'ਚ ਇਕ ਟਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਜਿਸ ਨੇ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੱਡਿਆ ਕਰ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੱਡਿਆ, ਡਕੈਤੀ, ਬਦਮਾਸ਼ੀ, ਕੁੱਟਮਾਰ, ਅਗਵਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ਼ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਤੱਪਣਾ ਆਦਿ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁੱਲ 101 ਮਕਬੂਦੇ ਦੁਜ਼ ਹਨ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਮਿਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੀਕ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਵੱਸ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅੱਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 'ਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਵੀ ਸੀ ਹੀ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਲ੍ਹ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਜਸ਼ਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੀ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਤੀਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਚ ਹੀ ਮਿਲੀ, ਜਦੋਂ 28 ਮਾਰਚ 2023 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਵੈ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ।

ਮਾਰਚ 2023 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਰੇ ਕਦ ਵਾਂ ਸਜਾ ਹਣਾ।
ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਾਫ਼ੀਆ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਰੀਬ 50
ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁੱਲਬੈਂਡ 'ਜ਼ ਸ਼ਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਿਠਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਫ਼ੀਆ ਗਿਰੋਹ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਸਦ 'ਚ ਵੱਡਾ ਹੰਗਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਕੋਈ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੱਕਿਆ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਦਾ?

अंज साडे लोकतंडर 'च अनिरो विगात आ
गऐ हन कि सारीआं पारटीआं ने आपहे दरवाजे
अपराधीआं लट्ठी खेलू दिते हन। देस 'च अंज
अपराधीआं, छिस्त नेडावां अंते अधिकारीआं दा एक
झिन्हेणा गठनेत्र बण गिआ है। इस नुँ तेढ़ना बुरउत
जरुरी है नहीं तां एहि साडे लोकतंडर नुँ भासम करा
देवेगा। इस नुँ तेढ़ना कोई बुरुडा मुस्कल नहीं है।
इस लट्ठी मिरद्द दित्र मिआसी इंद्वा सकडी चाहीदी
है। योगी आदितिआनाथ दे मुख मंडरी बणन तं
बाअद उत्तर पुदेस 'च माफीआ दी मिआसी सरपूसती
खत्म हो गयी है। नाल गी उिन्हां दी आरसिक नम वीं
मरकार ने दबा के उिन्हां दी यौण मरेंडी है। माफीआ
मरगना विरुप्य बृहदी कर्नुंती कारवाई कीती जा रही
है। मुखदार अंसारी हाले बांदा जेल 'च है ते उस नुँ
एत्र भाष्टे 'च 10 साल दी सजा है चूकी है।

ਉਹ ਅਤੀਕ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਸਰਫ਼ ਨੂੰ
ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਤੀਕ ਅਤੇ
ਅਸਰਫ਼ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ
ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਜਾਨਲਵਾ ਹਮਲਾ ਮੰਦਭਾਗ ਸੀ ਤੇ ਇਸ 'ਚ
ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਹੋਈ ਪਰ
ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੰਟਾ ਕੱਢਣਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ
ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਯੋਂਜਨਾ ਬਾਣਾਈ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ।
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨਿਆਇਓ
ਜਾਂਚ ਦੇ ਹਕਮ ਦਿੱਤੇ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦਾਮਨ
ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ
ਮਾਡਰਾਜ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਮੁਲਤਾਨ ਵਾਂ ਕਾਤਾਂ ਸਾਂ ਚੁਕਿਆ ਹਾ।
 ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਤੋਂ ਫੁੱਝਾਈ ਨਾਲ
 ਪੁੱਛਿਗਿੱਡ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਾਂ
 ਹਮੀਰਪੁਰ ਤੇ ਕਾਸ਼ਗੰਜ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ
 ਨਾਲ ਕਿਸ ਨੇ ਮਿਲਵਾਇਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ।
 ਕਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ
 ਕੀਤਾ, ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹਥਿਆਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ
 ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ
ਗੱਤਿਆ ਪਿਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੀ? ਪਲਿਸ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀਸ ਅਤੇ

ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ 'ਚ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੂਸ਼ਣਾਬਾਨੀ ਦਾ ਦੌਰ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੀਕ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਸਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੱਮਦ ਨੂੰ ਸੈਥੈਸ਼ਲ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਨੇ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਝਾਂਸੀ 'ਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਕਾਫ਼ਿਲੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਫਿਰਾਕ 'ਚ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਅਤੀਕ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਰਾਤ ਤੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ

ਮਾੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀਸੀ ਨੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮਾਫ਼ੀਆ ਡੋਨ ਦਾ ਨਹੀਂ। 'ਨਿਉਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ

ਕਿਸਾਕੀ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਹੁੰਚ

ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ
ਇਹ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਆਦਾਤਰ ਬੈਂਕ
ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਇਹ
ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਸੈਂਕਟੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਾਭ ਕਮਾ
ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ
ਕੇਂਦਰ ਹੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ
ਨਹੀਂ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ
ਭਲਾਈ (ਸੀਐਸਆਰ) ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਲਾਭਾਂ ਵਿਚੋਂ 2
ਫ਼ੀਸਟ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ
ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼
ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਕਿਹੜੀ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਹੈ? ਪ੍ਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਪਿਛਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ

ਉਮ ਨੂੰ ਅੱਪਗ ਨਹੀਂ ਠਾਂਗਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨ ਮਸਾਂ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਤਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਵਾਲੇ ਖਰਚ ਵਿਚ ਕਟੋਂਤੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਂਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਸਰਾਂਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੱਡੇ ਸਾਧਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੈਨੈਡ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ, ਅਮਰੀਕਾ, ਅਰਜਨਟਿਨਾ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਪਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋ ਖੁਰਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੋਲਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਖਲਾਂਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਗੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਆਦਾ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹੋ ਵਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ 1970 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਅਨਾਜ ਲੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਖੁਰਕ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਘਟਾਈ ਜਾਵੇ ਪਰ 1970 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਗ ਨੀਤੀ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ 23 ਫਲਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਰ ਸਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਬਨ ਕੀਮਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਹੀ ਉਹ ਦੋ ਫਲਸ਼ਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੀਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫਲਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਮਸਲਨ, ਪੰਜਾਬ

ਹਰਿਆਣਾ, ਯੂਪੀ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼। ਇਸ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ
ਭਾਰਤ ਖੁਰਾਕ ਦਰਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ
ਖੁਰਾਕ ਬਰਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ
ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਵਿਗਾੜ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਦੀ
ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੂੰ
ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਈ ਗਲਾਕਿ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ
ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਤਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਕਰਜੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ
ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਦਿੜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡਾ ਲੋਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ
ਕਾਰਜ ਕੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ
ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਨੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ 7 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ
ਫਰਾਡ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਝ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ
ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ
ਸਬਸਿਫ਼ੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਜੋਤ ਕਈ ਲੱਖ
ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਟੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਵਾਪਸ ਅਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ੇ
ਮਾਂਗ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

PCA BAY AREA PRESENTS

**DEDICATED TO
CHAN GILL**

KAMAL HEER

MANMOHAN WARIS

SANGTAR

HOSTED BY
RESPECTED ASHA SHARMA

ਮੁੰਨਵੀ ਹਾਂਡੀ

**SUNDAY, 7TH MAY 2023
GATE OPEN 12PM**

**CHARLES F KENNEDY PARK
1333 DECOTO RD, UNION CITY CA 94587**

UNION CITY, CA

**ENTRY FEES:
\$20**

KIDS UNDER 10 YEARS & SENIORS OVER 65 ARE FREE

FOR BOOTH INQUIRIES **NAVPREET KAUR KANG 510-509-8890**

FOR GIDDHA & BHANGRA INQUIRIES **DAVINDERDEEP KAUR SRAN 408-807-2797**

VIP OR VVIP TABLE
FOR 10 PEOPLE
(CALL)

PCA COMMITTEE: NAVPREET KAUR KANG, DEVINDERDEEP KAUR SRAN,
MAKHAN BAINS, JASS AULAKH, MANNY BHANDAL, SIMER MANN, YADI SRA,
PARAMJIT SIDHU, UMARJIT SANDHU, JAGMEET JOSAN, MICKEY SRA

FOR MORE INFO, SPONSORSHIP & TABLE BOOKING CALL

**MICKEY SRA 408-966-7019, JASS AULAKH 510-760-4275
JAGMEET JOSAN 408-658-3909**

SPECIAL ATTRACTION ਮੁੰਨਵੀ ਗਿੱਪਾ BY PCA TEAM!!

ਕੀ ਹੈ ਕੁਸ਼ਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਵਾਦ

ਭਾਰਤੀ ਕੁਸਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਡਬਲਿਊਐਫਾਈ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਜਿਨਸੀ ਸੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਡੇ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਛੋਤੀ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਲੀਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਮਪੀ ਵੀ ਹੈ, ਖਿਲਾਫ਼ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨਸੀ ਛੇਤ੍ਰਫ਼ਾਤ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਵਿਖੇ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਧਰਨਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸਾਬਕਾ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਬੀਤਾ ਫੌਗਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਧਰਨਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਲਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਖੋਡ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਬੀਤੇ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਉਘੀ ਖਿਡਾਰਨ ਮੈਰੀ ਕੋਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲੇ

ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸ਼ਰਨ

ਰੈਸਲਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਭਾਜਪ
ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ
ਮੌਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਭਲਵਾਨ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ
ਇੱਲੀ ਦੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਜਿਣਸੀ
ਸੋਸ਼ਣ ਤੇ ਕੁਟਮਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ
ਪਲਿਸ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਿਤ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ

ਤੱਕ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਆਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਤਿਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਉਲਟ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਇਸ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਿਸ਼ਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਜਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖਪਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਵੀ ਲਮਬੰਦੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਨੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਨੋਸ ਫੋਗਾਟ, ਸਾਕਸੀ ਮਲਿਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਥੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਹਸਲ ਹੈ।

ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁਸਤੀ
 ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਕਮੂਰ ਦੱਸਦਾ
 ਹੋਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਜੀ ਰੰਗਿਸ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾ
 ਹੈ। ਉਹ ਅਗੋਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਦੌੜ ਤੋਂ
 ਬਾਹਰ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ
 ਕਾਰਨ ਕਿ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪ੍ਰਗਾ
 ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹੋਰ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ।
 ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੁਸਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ
 ਭੁਮਿਕਾ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ
 ਰੱਜਮੱਚਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਉਲੰਪਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ
 (ਆਈਓਸੀ) ਦੀ ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ
 ਨਿਪਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਐਡਹਾਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ

ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਦੇਲਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਵਿਚ ਬਦਾਇਤਜ਼ਾਮੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁੰਬਮਲ ਕਾਇਆ-ਕਲਪ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਈ ਖੇਡ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਕਾਬਲੇ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੁਕਾਮ ਦੀ ਮਾਲਕ ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲਈ ਇਹ ਬੇਸ਼ਾਦਾ ਖ਼ਿਲਾਰਾ ਵੱਡੀ ਨਮੇਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਦੇ ਆਮ ਨੇਮਾਂ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪੁਹੁੰਚ ਰਾਹੀਂ ਨਜ਼ਿਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇ।

ਬ੍ਰਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰ੍ਹਿਠਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਭਲਵਾਕ ਕੁੜੀਆਂ

ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ?" ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਥਲੀਟ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸਣ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਾਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।"

ਕੀ ਹੈ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ

18 ਜਨਵਰੀ 2023 ਨੂੰ ਭਲਵਾਨ ਵਿਨੇਸ਼
ਫੋਗਾਟ, ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਲਿਕ ਅਤੇ ਬਜ਼ਰੰਗ ਪਨੀਆ ਨੇ ਦਿੱਲੀ

ਐਤਵਾਰ, 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ।

ਬਿਜ ਭੂਸਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਕਿਹਾ?

ਸਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਪੇਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ
ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਜ ਭੁਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਵ
ਇੱਕ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਆਖਾਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਰਨਾ ਪਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ-

ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹਾਨਾ ਹਾਂ, ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ।" ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਾਕ਼ਸੀ ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਿਡਾਰੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕੌਣ ਹਨ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸ਼ਰਣ ਸਿੰਘ?

ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸਣ ਸਿੱਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲੇ
ਆਗਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੋਂਡਾ, ਉਤਰ ਪਦੇਸ਼

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਜ ਭੁਸਣ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੋ ਐਂਡਾਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡੀਸੀਪੀ ਪ੍ਰਣਵ ਤਾਇਲ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ ਇਕ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਐਂਡਾਈਆਰ ਨਾਬਾਲਗ ਪੀਤੜ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪੇਕਸੋ ਐਕਟ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਐਂਡਾਈਆਰ ਬਾਲਗ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਂਡਾਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬ੍ਰਿਜ ਭੁਸਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਵਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਿਉ ਅਜੂਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਲਵਾਨ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਵਿਨੋਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਈ ਕੁਤੀਆਂ ਦਾ ਜਿਨਸਾ ਸੋਸਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਸਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਸੋਸਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਫਿਜ਼ੀਓ ਜਾਂ ਕੋਕ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।" ਕੁਸਤੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਾਈ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬ੍ਰਿਜ ਕੁਸਣ ਸ਼ਰਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕੇ ਕਿ ਕੁਸਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਥਲੀਟਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?" ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, 'ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ

ਦੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਹੁੰਚ ਕੇ ਕੁਸਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਿਜ਼ਨ੍ਸ ਭੂਸਣ ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕਈ ਗੀਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਿਨੋਸ ਫੋਗਾਟ ਨੇ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ ਬਿਜ਼ਨ੍ਸ ਭੂਸਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੋਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੈਪਿੰ ਚ ਮਹਿਲਾ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਅਨੁਰਾਗ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਖਿੰਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪੱਤ ਮੈਂਬਰੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਅਨੁਭਵੀ ਮੁੱਕੋਬਾਝ ਐਮਸੀ ਮੈਰੀਕਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਹਿਲਾ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਉਹ ਬਿਜ਼ਨ੍ਸ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਫ਼ਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

23 ਅਪੈਲ ਨੂੰ ਉਲੰਪਿਕ ਤਮਗਾ ਜੇਤੂ ਭਲਵਾਨ
 ਬਜਰੰਗ ਪੁਨੀਆ, ਸਾਕਸੀ ਮਲਿਕ ਅਤੇ ਵਿਨੋਸ਼ ਫੋਗਾਟ ਦੀ
 ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਦੁਜੀ ਵਾਰ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਸਰਨ
 ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

28 ਅਪੈਲ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ
 ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੋ ਐਡਾਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ,
 ਪਰ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਜ ਭੁਸ਼ਣ ਨੂੰ
 ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਧਰਨਾ
 ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

"ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਅਖਡਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਹਿਮਾਚਲ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕੇਰਲ, ਕਰਨਾਟਕ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਬੰਗਲਾਲ, ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਖਿਆਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਅਥਾਤਾ, ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਖਿਡਾਰੀ, 90 ਫੀਸਦੀ॥ ਗਾਰਜਿਅਨ (ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ) ਬਿਜ਼ ਭੁਸ਼ਣ ਨਾਲ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਬਿਜ਼ ਭੁਸ਼ਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹੱਦ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨੀ ਵੇਖਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਾ ਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹ ਹਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ
ਗਈ, ਐਫਾਆਈਅਰ ਦਰਜ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ
ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੌਦੀ ਜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼
ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਖੇਡ ਮੰਤਰਾਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲ ਰਹੇ
ਹਨ।" "ਪੱਧੂ ਯਾਦਵ, ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ, ਸਤਿਆਪਾਲ ਮਲਿਕ
ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋਤ ਹੈ। ਇਹ
ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ
ਲੋਕ ਹਨ। ਜੋ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਮੋਹਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਕੈਸਰਗੰਜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਬਿਜ਼ ਭੁਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਅਯੁਧਿਆ ਦੇ ਅਖਾਡਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਈ। ਪਹਿਲਾਵਾਨ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਤਾਕਤਵਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਿਜ਼ ਭੁਸਣ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1991 ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਛੇ ਵਾਰ 1999, 2004, 2009, 2014 ਅਤੇ 2019 ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਿਜ਼ ਭੁਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ 2011 ਤੋਂ ਕੁਸਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ। 2019 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਕੁਸਤੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ 1988 ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫਿਰ 1991 ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕੈਸਰਗੰਜ ਤੋਂ ਸਥਾ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਜਿੱਤਿਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜ਼ ਭੁਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਗੋੜਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਲਰਾਮਪੁਰ, ਅਯੁਧਿਆ ਅਤੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਉਹ 1999 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਵੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹਾਰੇ। ਬਿਜ਼ ਭੁਸਣ ਸਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਭੁਸਣ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀਕ ਗੋੜਾ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ।

ਅਪਰਾਧੀ-ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੀ ਘਾੜ੍ਹ

ਮੇਰੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਪੈਂਦੀ ਸੜਕ ਹਰ ਸ਼ਾਮੀ ਹਾਕਰਾਂ ਦੀ ਗਲੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਲੋਕ ਰੋਹੜੀਆਂ-ਫੜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਸਮੇਤ, ਮੌਜੂਦ, ਕਾਠੀ ਰੋਲ, ਬੰਨ ਆਮਲੋਟ, ਮਸਾਲਾ ਚਾਹ ਵੇਚਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ ਇਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹਾਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਸਮੇਟ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਵਾਹੋ-ਦਾਹੀ ਭੱਜਿਆਂ ਦੇਖਦੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਛਾਪਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਿਟਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਵੈਨਾਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹੀ ਮੁਕਾਬੀ ਪੁਲਿਸਕਰਮੀ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇ ਪਕੋਂਡੇ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਪਨਾਹ' ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਹਾਕਰ ਫੜ੍ਹੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ

ਅੰਨੰਦਿਓ ਚੱਕਰਵਰਤੀ

ਸੀ। ਜੇ ਨੇਮ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਨਾਮੁਕਿਨ ਸੀ।

ਦਰਸ਼ਾਲ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਨਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਰ ਮੌਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਯਿਸਰ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਕਿਨਰੇ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਦੀ ਖੇਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ; ਸਾਝੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਝੌਪੜੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਫਲਾਈਵਰ ਹੇਠ ਇਕ ਚੁਪੱਟ ਘਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ; ਕਦੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਟਿਕਟ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਰੇਲ ਟਿਕਟ ਬਚੀਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੰਡੇ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਬੂ ਦੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ ਖਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਬਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਜਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰੀ ਸਖ਼ਤੀ ਦੇ ਪੈਂਤੰਡੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੂ ਪਾਸੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੋਡੂਆ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਟਾ ਹਰ ਪੈਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨਵਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੇਸ਼ਕਲ ਤੇ ਬੇਦਬੇ ਲੋਕ ਉਦੋਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੇਟ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਰੂਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਉਹਤ-ਪੋਹੜ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਹਰਹਾਲ, ਇਹ ਹੰਗਮੀ ਹੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਵਸਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਲਾਈਸੈਂਸੀ ਛੋਟੇ ਵਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਰਬਵਿਧਾਪੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ।

ਉੱਚ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿਆਇਤ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਹਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਗੁੜੀ ਸਮੁੱਹਿਕਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਟੇਟ ਦੀ ਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੁਕਾਬੀ ਯਤਨੇਵੇਂ ਜਾਂ ਬਾਹੁਬਲੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਜਥੇਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਸਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਤਕਾਸ਼ ਕੁਟਮਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਲਮ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਕੁਝ ਕਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਉਰਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਬਾਹੁਬਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਝੁੱਗੀ-ਝੌਪੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਜਲ ਟੈਂਕਰਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਰਸਾਈ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਸਾਜ਼ ਦੇ ਪੈਂਤੰਡੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧੀਂ ਤੇ ਮਾੜ੍ਹੂ ਜਿਹਾ ਰਿਸਤਾ ਜੋਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਵਕਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਤਰਿਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹੁਬਲੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਕਰਿਆਨਾ ਸਟੇਟ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਹੂਰੂਆਂ ਲਈ ਝੌਪੜੀਆਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਵਿਲ ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੁਝਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕ ਬਾਹੁਬਲੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮੇ ਕਰਮ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੰਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਬਾਹੁਬਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਾਬੀ ਚੋਣਾਂ ਲਤ ਕੇ ਨਗਰ ਕੌਸਲਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸਤਾ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਾਬੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਮੁਕਾਬੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਹਿੱਸਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਕਾਬੀ ਪੁਲੀਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਣਸਖਾਵਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਮਾਈ 'ਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੋਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਬਾਹੁਬਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਬਦ ਪੀ ਕੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕੁਟੱਟ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 'ਸੋਧ' ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਲੱਕੜੇ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚੋਂ ਛੁਡਵਾ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧ, ਹਿੱਸਾ, ਸਰਪਸਤੀ, ਸਿਆਸਤ,

ਸੱਤਾ ਤੇ ਸ਼ਾਸਕੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਦਾ ਜਾਲ ਫੈਲਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਟੇਟ ਤੇ ਮਹਿਰੂਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧੀਂ ਤੇ ਮਾੜ੍ਹੂ ਜਿਹਾ ਰਿਸਤਾ ਜੋਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿਵਿਲ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਖੱਪੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਪਰਾਧੀ-ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਸਮੇਂ ਫਰਾਖਿਦਿਲੀ ਤੇ ਬੋਕਿਰੀ, ਲੋਕ ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਫਰ ਦੋਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰ-ਬੱਲੇ ਦੇਵੇਂ ਬਾਈਂ ਉਸ ਦੀ ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਰੀਬਾਂ ਮਹਿਰੂਮਾਂ ਤੇ 'ਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ' ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਭਲਾਈ ਦੀ ਟਿਕਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਆ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਤਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਚੁਣਾਵੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਬਾਹੁਬਲੀ ਵੱਟਾਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਖੱਪ ਦੀ 'ਗੁਰੰਟੀ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਕਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹੁਬਲੀਆਂ ਦੀ ਅਉਧ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਡਿਓਫ਼ੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗੰਢ-ਤੁੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਰਿਸਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰੀਬੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬਾਹੁਬਲੀ ਦਾ ਵੀ ਪਤਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹੁਬਲੀ ਦਾ ਪਤਨ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਰਸਮੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਸਮੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੀਕ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੜੀ ਮਾਤਰ ਹਨ।

ਬੱਚਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਰੱਖਣਾ ਹੈ? ਉਹ ਬੱਚੇ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਂਘਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰਧਾਂਜਲੀ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ- ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜੀ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਦਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸ. ਰੌਣਕ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ

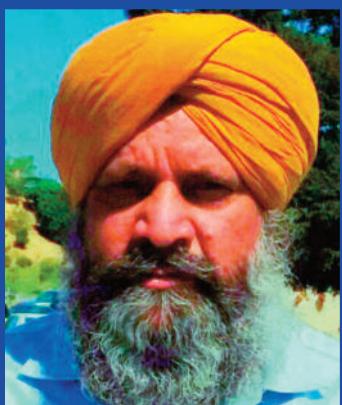
ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

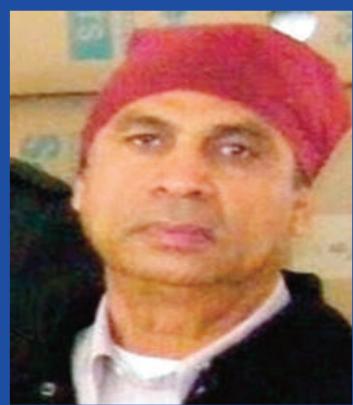
ਗੁਰਮੇਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਕਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ

ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪਨੋਆ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ:

1. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ
2. ਰੌਣਕ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ
3. ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
4. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
5. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
6. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ
7. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ
8. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
9. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ
10. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
11. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
12. ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ
13. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ
14. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪਨੋਆ
15. ਕਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
16. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ
17. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਫਰਿਜ਼ਨੋ
18. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
19. ਸ਼ਿੰਦਾ ਸਿੰਘ ਉਪਲ
20. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
21. ਜੋਬਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
22. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
23. ਮਾਸਟਰ ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊਯਾਰਕ
24. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਭਾਨਪੁਰਾ (ਨਿਊਯਾਰਕ)

ਤਾਜ਼ੇਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰਾਜਾ ਚਾਰਲਸ 700 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਲਗੇ

ਲੰਡਨ- ਕਿਥੁਹ ਚਾਰਲਸ 111 ਆਪਣੀ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮੱਧ ਖੁੱਗ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਯਾਨਿ 700 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਚਾਰਲਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੈਸਟਮਿਨਸਟਰ ਐਬੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 700 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਓਕ (ਬਲੁਤ) ਦੀ ਬਣੀ ਕੁਰਸੀ "ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ੁਕ" ਹੈ। ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਝੜ ਰਹੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ 6 ਮਈ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਐਬੀ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਟਾ ਬਲੇਸਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੋਗਰਾਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ, 'ਕਲਾ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਕੰਮ' ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹਨ, "ਇਹ ਫਰਨੀਚਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਐਡਵਰਡ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1272 ਤੋਂ 1307 ਤੱਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਲੇਸਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ,

"ਇਹ ਮਿਉਜ਼ੀਅਮ ਦਾ
ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ" ਅਤੇ
ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅੰਖਾਂ
ਸਮਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲੀ
ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ 18ਵੀਂ ਅਤੇ
19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਸ
ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਡਟੀ ਬਣਾ ਕੇ
ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
"ਪੀ ਐਬਟ ਇਸ
ਕੁਰਸੀ ਵਿੱਚ 5-6
ਜੁਲਾਈ 1800 ਨੂੰ ਸੱਤੇ
ਸੀ" ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ
ਉਕਰੇ ਗਏ ਅੱਖਰਾਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੈ।

ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ 1914 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਬ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿ

ਵਾਲੇ ਇਸ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਾਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ
ਐਰਤਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਦਾ
ਹੱਕ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ
ਬਲਸਮਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ।
"ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਚੂਕ
ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ
ਗੁੰਡਲਦਾਰ ਪਰਤਾਂ ਦੀ
ਸਰੰਚਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ
ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ
ਪਰਤਾਂ ਅਕਸਰ ਉਖੜ੍ਹਾ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।" "ਇਸ
ਲਈ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰ
ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ
ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ
ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ
ਕਿ ਉਹ ਤਾਜ਼ਪੋਸ਼ੀ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਆਰ ਹੋ
ਜਾਏ।" ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ

ਬਲੇਸਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਜੇਕਰ ਨਮੀ ਵਿੱਚ
ਤੁਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੱਕੜ ਹਿਲਦੀ ਹੈ
ਮੌਤੇ ਇਹ ਗੁੰਬਲਦਾਰ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਹਿਲਦੀ ਹੈ,
ਜਸ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਉਖਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" "ਮੈਂ
ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਫਿਰ
ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਧੈ
ਕਦੀ ਹੈ।"

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਧਯੂਗੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਨ" ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪਾਵਿਆਂ 'ਤੇ ਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਲੱਭਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਮੱਧਕਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕੁਰਸੀ ਸੌਨੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਪਰਤ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਥੀਆਂ, ਪੱਤਿਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ, ਸੰਤੁੰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਜੇ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਸਨ। ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਸਕੋਨ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਿਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪੇਡਵਰਡ ਪਹਿਲੇ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਬਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਐਂਡਿਨਬਹਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਐਬੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲਿਪਿਆਲਾ ਗੈਸ ਲੀਕ- ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਬਣਨ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ

ਲਿਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ 11 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਦਸਾ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਸੇਵਰ ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਾਚ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਟੀਮਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਾਚ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਉਂਤੀ ਗੈਸ ਇਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 11 ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਤੇ ਆਖਰ ਉਹ ਘਰਾਂ ਤੱਕ ਪੰਚੀਂਹੀ ਕਿਵੇਂ।

ਜਿਸ ਗੈਸ ਨਾਲ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਹਾਈਡਰਾਈਡ ਸੀ। ਪਰ ਸੈਪਿਲਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕਿਹੜੀ ਫੈਕਟਰੀ ਜਾਂ ਨਿਕਾਸੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨਦੀਪ ਸਮੁਧਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਖ਼ਖ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਦੁਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜੀਂਦਾ
ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ 11 ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਹੀ
ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ
ਮਸਲਾ ਹੈ। ਪਦਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ

ਡੀਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਵਰਟ
ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਬੇਨ ਗੈਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਸਾਇਣ
ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਐਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਹ ਗੈਸ
ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਗੈਸ

ਏਡੀਸੀ ਅਮਰਜੀਤ ਬੈਂਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਮਾਹਰਾਂ ਟੋ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਵਰੇਜ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਨੋਹਲ
ਵਿੱਚ ਕਾਸਟਿਕ ਸੋਫ਼ਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ
ਸਲਫਾਈਡ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੀਮ ਨੇ ਪੂਰ੍ਵ
ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਸੋਫ਼ਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ
ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਦੋਬਾਰਾ
ਸੀਡਿੰਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੈਸ ਦੁਬਾਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ
ਰਹੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ
ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਤ ਰੱਖਣਾ
ਪਵੇਗਾ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ
ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਇਲਾਕਾ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਖਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ
ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਿਵਮ ਸਿੱਖਿਆ
ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰੱਖਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੱਸੇ
ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਦੂਬੂ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਟੋ
ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ।

ਸ਼ਿਵਮ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਮੈਂ ਸੋਚਿਆਂ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਰਿਸ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਦਬੂ ਆ ਰਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਬਦਬੂ ਵੱਧ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਬੰਦੇ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੈਸ ਦੰਡ ਸਮੈਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੰਕ ਬਿੱਲੇ ਵੀ ਮਰ ਗਈ।” ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, “ਸਤਕ ਉਪਰਾਲ ਪਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ ਮੈਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਸੱਤ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਬੰਦੇ ਫਿਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਐਤਵਾਰ ਕਰਕੇ ਭੀਤ ਘੱਟ ਸੀ ਪਰ ਉਝੜੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਰੋਜ਼ ਤੀਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।” ਇੰਕ ਹੋਰ ਨੇਜ਼ਵਾਨ ਅਰਵਿੰਦ ਚੌਥੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੂੰ ਲੱਗ ਕਿ ਇਹ ਗੈਸ ਲੀਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਪਣਾ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।” ਅਰਵਿੰਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਕਰੀਬ 10 ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਆ ਗਈ ਅਤੇ 15 ਕੁ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਥੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਈ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੈਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਹਿਰ ਦੇ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰਾਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਹਿਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅੰਦਰ ਸੰਘਣੀ ਵਸੋਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। 30 ਅਮੈਲ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਦੁੱਧ ਦੁਕਾਨ ਨੇੜੇ ਗੈਸ ਫੈਲਾਵ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਟੀਮਾਂ ਪ੍ਰਹੁੰਚੀਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ 11 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਲੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ 4 ਜੇਤੇ ਇਲਾਜ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀ ਗੈਸ ਸੀਵਰੇਜ਼ ਤੋਂ ਫੈਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭਦੀ ਅਜੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀੜ੍ਹਤਾਂ ਲਈ ਭੇਜੀ ਮਦਦ

ਜਲੰਘਰ- ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਡਕਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਲਈ ਐਕਸ ਗ੍ਰੇਸੀਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ : “ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰੀ ਦੁਖਤਾ ‘ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਐਕਸ-ਗ੍ਰੇਸੀਆ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰੇਕ ਮ੍ਰਿਡਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਲਈ PMNRF ਵੱਲੋਂ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ 50,000 ਰੁਪਏ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਿਆਨਾ ਸਟੋਰ ਦੇ ਬਿਲਬੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦ ਸੀਵਰੇਜ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨ-ਮਾਲਕ ਸੋਰਵ ਗੋਇਲ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਸੀਵਰੇਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਗੈਸ ਰਿਸਣ ਕਰਕੇ ਸੋਰਵ ਗੋਇਲ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਇਲਕੇ ਦੇ 11 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵਾਰਸਾਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਨ। ਕਿਆਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫੈਕਟਰੀ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕੈਮੀਕਲ ਸੀਵਰੇਜ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਪੂਰੀ ਤਫ਼ਤੀਸ ਅਤੇ ਲਈ ਗਏ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਲਧਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppal dental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਿੱਲਾ ਤੇ
ਵੱਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538
510-773-8810

Quick Lube
& Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੱਹਿੰਗ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਾਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Saini

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538
Tel- 510-797-7111

Moon Indian Cuisine 510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ
ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਅਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੈਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544

Contact: (Paul) 510-978-7170

www.moonindiancuisine.net

FAIRWAY BODY SHOP

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ
ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਸੇਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਵਰਵਾਰ ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Gurdial Aujla

1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644

Darshan Aujla

510-750-6116
510-538-2983

Raja
King of Sweets Now Presents

New Introducing
Chaat Corner

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

• BHEL PAPDI CHAAT
• FALUDA KULFI

• GOL GAPPE (PANI PURI)
• KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

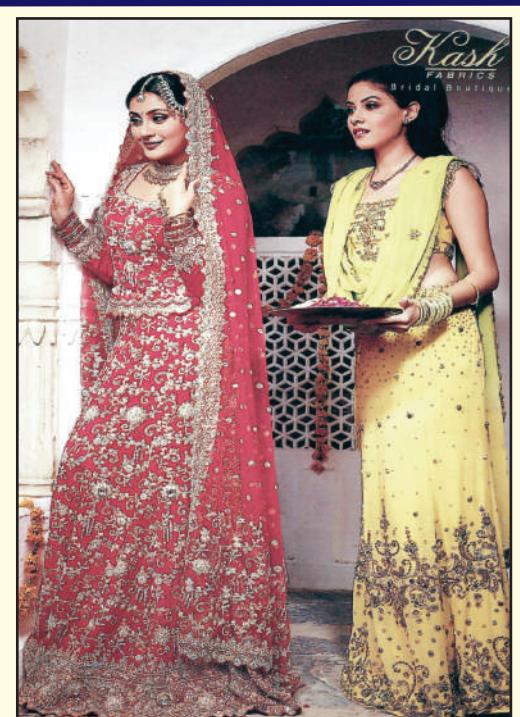
Phone : (510) 489-9100

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

1. Wedding Lehngas
  2. Mens wear-shervani
  3. Kurte Pajame
  4. Sharara Suits.
  5. Patiala. Suits.
  6. pression stove jewelery
  7. kids wear
  8. Turbans (paggan). 80 colors
1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹੌਰੇ
  2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
  3. ਕੁੜੜੇ ਪਜਾਮੇ
  4. ਸਰਾਰਾ ਸੂਟ
  5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
  6. ਗਹਿਣੇ
  7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
  - 80 ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

Kashmir Singh Dhugga
Gurjeet kaur Dhugga

kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS
29576 Mission Blvd
Hayward, CA 94544
510-538-1138

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਦਾ ਬੁੱਤ ਕਿਉਂ ਹਟਾਇਆ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (ਫਰਵਰੀ, 2022) ਵਿੱਚ ਖੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਰੀਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਦਾ ਬੁੱਤ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਬੁੱਤ 2017 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਸਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਚੌਕ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰੀਪੁਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਾ ਬੁੱਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ਿਲਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਹਰੀਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੁੱਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਪਤੀਆਂ ਚੌਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਾਕੋਰਮ ਹਾਈਵੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਹਰੀਪੁਰ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਅਤੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ।

ਸਥਾਨਕ ਵਪਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੁੱਤ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੌਕ 'ਤੇ ਮੌਤੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਸਿੰਦੀਕ-ਏ-ਅਕਬਰ ਚੌਕ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਥਾਨਕ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੁੱਤ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਇਸ ਚੌਕ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸਿੰਦੀਕ-ਏ-ਅਕਬਰ ਚੌਕ' ਦੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਖੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੰਘ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।" "ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉਜ਼ਵਲ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਉਜ਼ਵਲ ਚਿਹਰੇ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਨਵੇਂ ਸਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਮ ਦਿਓ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।" "ਪਰ ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਹਿਣਸ਼ਿਲਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗੇਗਾ।" "ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ

ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰ ਜਹਾਂਦਾ ਖਾਨ ਤਨੋਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਸਨ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20 ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੰਗਾਂ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਸ਼ਤਰ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਅਟਕ, ਮੁਲਤਾਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਅਤੇ ਜ਼ਮਰੋਦ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਨੇ ਕਮਾਂਡ ਸਾਂਭੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤ

ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਖੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਬੋਜਕਾਰ ਇਜਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ਕ ਬੋਡੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਪਰ ਲਾਹੌਰ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਰਨਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਸਨ।

ਖੋਜਕਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜਵਾਦ ਅਲ-ਫੈਜੀ ਮੁਤਾਬਕ, "ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ

ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ

ਖੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰ ਇਜਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ਕ ਬੋਡੇ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਪਰ ਲਾਹੌਰ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਰਨਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਸਨ।

ਖੋਜਕਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜਵਾਦ ਅਲ-ਫੈਜੀ ਮੁਤਾਬਕ, "ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ

ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੜਕਾਂ-ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਟੋਈਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਨਾਲ ਭਰਦਾ ਰਹੀਂ ਹਨ। ਕੰਮ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਹੈ।" "ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ-ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਨਾ ਚਲਵਾਂ, ਸੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੈਂਜੇ 'ਤੇ ਧੈ ਜਾਵਾਂਗਾ।"

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਲਾਟਰੀ ਪਾਣੀ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਦੀ ਮੌਤ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1837 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮੁਹੱਮਦ ਖਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਖੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ ਵਿੱਚ ਖੈਬਰ ਦੋਰੇ ਦੇ ਬਣੇ ਜ਼ਮਰੋਦ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਹਾਂਦਾਦ ਖਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 56 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਲੇ, ਗੁਰਦਾਰੇ, ਬਾਗ, ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਸਰਵਾਂ ਸਾਮਲ ਹਨ।" ਜਹਾਂਦਾਦ ਖਾਨ ਤਨੋਲੀ ਮੁਤਾਬਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਖੈਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖਵਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਸਨ। "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਦਰਬੰਦ ਇਲਾਕਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਲਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਮਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜਵਾਦ ਅਲ-ਫੈਜੀ ਦੀ ਸੱਭਾਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਜੋਕੇ ਹਰੀਪੁਰ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣ ਬਣਾਈਆ ਸੀ।

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅੰਬਟਾਬਾਦ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਸਨ। ਹਰੀਪੁਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਗੇਟਵੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਰੇ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਦਾ ਕਤਲ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਤਖਤ ਸਾਡੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਮਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਰੇ ਹਨ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਬਟਾਬਾਦ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਸਨ। ਹਰੀਪੁਰ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਗੇਟਵੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਰੇ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਦਾ ਕਤਲ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਤਖਤ ਸਾਡੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾ

ਦਸਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ-ਦਿੱਭਤਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਖ-ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ (ਗੁਰੂ ਦੇਹੀ) ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ (ਗੁਰੂ ਬਦੇਹੀ) ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਸਥਾਪਤ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਾਂਭਿਆ ਵੀ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਹੀ ਬੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੰਨ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਚਿਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਉਤਮਤਾ, ਵਿਸਵਾਸੀ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਚੇਤਨ-ਪ੍ਰਚੰਡਤਾ ਦੇ
ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਸਿੱਕਾ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਮੈਨਵਾ ਤਾਂ ਚੱਕੀ ਹੈ,
ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਰਸ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।
ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ-ਚੇਤਨਾ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ
ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੌਜ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ
ਨਤੀਜਾ ਨਿਰਾਸਾ ਵਿਚ ਹੋ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ
ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਉਰਜਾ-ਸੌਤ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਜੋਂ
ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹੀ, ਗੁਰੂ-ਹਕਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕਲਪਿਆ ਅਤੇ ਜੀਵਿਆ ਜਾਣਯੋਗ
ਸਿੱਖ-ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ
ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਗੁਰਮਤਿ-ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਾਲ
ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ
ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤਿ-ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਸਦਾ ਟਿਕਿਆ
ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ
ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੱਵੀ ਸੰਤੋਖ
ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਾਰਨਾ
ਹੈ ਕਿ ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸਥਾਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਵਿਧੀ
ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ “ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ
ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਕਲਾਧਰੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੂਬਹੂ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ
ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।”

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ “ਕਲਾਧਾਰੀ ਦੇ ਪਰਸੁਆਰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਅਬਦਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਟਿਕਾਉ ਤੇ ਉਚੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਪੇਰਕ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ” ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਵਾਸਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਾਰੰਸ਼ਿਕ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਵਿਸਥਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਜਾਏ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਹੁੰਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਣ ਵਾਸਤੇ ਮੱਤਾ ਬਲਵੰਡ, ਬਾਬਾ ਸੰਦਰ ਅਤੇ ਭੱਟਾਂ ਦੇ ਸਵੱਖਣਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ-ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਢਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੰਗ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕਲਾਧਾਰੀ ਪਰਤਾਂ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਜਲੋਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 1699 ਦੀ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇੰਦ੍ਰ ਭੁਸ਼ਣ ਬੈਨਰਜੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਜਿਹੜੇ ਇਸ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਣਗੇ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਣਗੇ। ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੂ ਖਾਲਸਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਰਦ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਜ਼ ਬੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।”

ਉਸ ਤੁਰਾ ਮੰਵਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।
ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਮਨਫ਼ੀ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ
ਟਿੱਪਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਗਾੜ ਦੀਆਂ
ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ
ਜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਵੇਖਾਂਗੇ ਤਾਂ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਗਾੜ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।
ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਲਈ
ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਉਹ
ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਾਂਭਿਆ ਗਿਆ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਦਿੱਭਤਾ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ
ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਬੇਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੋਚਣ
ਵਾਲੇ ਪਸੇ ਤੁਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ
ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰਿਆਵੀ ਵਿਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ
ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਡਿੰਗ ਅਤੇ

ਅੱਡੇ ਲਨਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿ ਨਾਲ
ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਵਰਤਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ
ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇੱਭ-ਨਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਵੇਂ ਪੱਖ ਇਕੋ ਵੈਲੇ ਨਾਂਦੇਤੇ (ਮਹਾਂਚਾਸ਼ਟਰ) ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਲਛਮਨ ਦਾਸ ਬੈਰਾਗੀ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹ ਹਜ਼ਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਹਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕਰਾਮਾਤੀ ਤਡਿੱਕਤਾ ਅਤੇ ਸਕਾਰਮਕ ਦਿੱਤਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਪਲੰਘ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਹਾਰਨ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵੇਖਣ ਤੇ ਫਟਕ ਜਾਣ ਦੀ ਦਿੱਤਤਾ ਦੀ ਦਸਤਾਨ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੇਟਾ ਕੱਤੜ ਵਾਲੀ ਵਿਧ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਅੰਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦਿੱਭ ਰੋਹੜ ਦੇ ਇਸ ਸੂਕਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਫਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਜੀ ਨੇ ਸਰਚ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਨੌਵੇਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਭ-ਨਾਬਰੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਵਜੋਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਬਚਨਬੱਧਤਾ ਵਜੋਂ ਸੱਜਰੀ ਅਤੇ ਵਿਲਖਣ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ, ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਫੜ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਏਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਧੀ ਸਝਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੱਥਰੀ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕੱਢੇ ਹਨ ਕਿ ਬਚਦਾ ਓਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਚ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹੋ ਜ਼ਿਹੀਆਂ ਸੱਚਈਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੰਗਮ ਸਚਿਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਦਾ ਸਸਰਬਾ ਪਦ
ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਕਤੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀ ਸੋਚ
ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀਂ
ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਤਾਂ ਵੀਂ
ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ
“ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕ ਆਗੇ ਕਰਿ
ਧਰਿਆ” ਦੀ ਦਿੱਭਤਾ ਵਰਤਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਪੱਛਮਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਰਾਹੀਂ
ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ,
ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਬਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੱਛਮਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ
ਪਹਿਲਾਂ, ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਭਰਪੂਰ
ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਪੁਰਬਵਾਦ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਿਸੀ-ਪਰੰਪਰਾ
ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ-ਪਰੰਪਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸੰਤ-ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ
ਭਗਤੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ
ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਰਖਣ ਦੀ ਬਿਹਾਰੀ

ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦਾ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੂਰਬਵਾਦ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਹਿੰਦੇ ਵਹਿਣੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੰਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵੰਗਾਰਨ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ-ਪਰੰਪਰਾ, ਰਿਸ਼ੀ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵੰਗਾਰਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਉਸੇ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਪਰੰਪਰਾ ਸੰਤ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵੰਗਾਰਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵੰਗਾਰਨ ਦੇ ਇਸ ਪੂਰਬਵਾਦੀ ਵਹਿਣ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ (1469-1539) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਚੋਂ ਨਾਲ ਲੈਖੋਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ

ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਹੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਕਾਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚੋਂ
ਉਸੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਪਵਿੱਤਰਮੁਖੀ ਕੇਂਦਰੀਅਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵੰਗਾਰਨ ਦਾ
ਸਾਹਮ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਪਰੰਪਰਾ, ਸਿੱਖ ਕਸ਼ਵੱਤੀ
ਤੇ ਪਰਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ
ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਹਤੇ ਪਿਛੱਲਮੁਖੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੋ
ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆਮ ਮਾਨਵ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਹਾਣੇ
ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁਦਦੀ ਸਨ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਜੋ ਪੂਰੇ ਉਤ੍ਤਰੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਕਰਾਂ
ਸਬਦ-ਗੁਰੂ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਲਿਆ
ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰਤਾਪ
ਸਿੱਖ ਦੇ ਇਹ ਸਬਦ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ
ਹਨ, ‘‘ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਧਰਮ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਅਮਲੀ
ਜਾਮਾ ਪੁਆ ਕੇ ਟੋਰਿਆ, ਉਹ ਕਿਸੇ
ਖੁਸ਼ਕ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਬਿਨਾ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸੇਚਾ
ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਰਖਧੰਦਾ, ਖਿਆਲ
ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਵਾਲੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ
ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੋਮੇ ਤੋਂ
ਛੁਟਿਆ ਅਮਲੀ ਤੇ ਜੀਵਨ ਲਹਿਰ ਤੇ
ਰੰਗ ਰਸ ਨਾਲ ਬਰਕਦਾ, ਧਰਕਦਾ, ਗੇਤਰ
ਮਾਰਦਾ ਉਮਲਦਾ ਤੇ ਉਫਲਦਾ ਕਰਤੁੱਵ
ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਤੇ ਅਸਰ ਅਮਲੀ ਤੇ
ਆਦਰਸਕ ਇਨਸਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।’’
ਇਥੋਂ ਹੀ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪੂਰਬਵਾਦ ਦਾ
ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਜਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ
ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਸਾਂਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਇਸੇ ਪੰਜਾਂ ’ਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਪੁਨਿਕਤਾ ਨੇ ਪੱਥਮਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਰੋਂ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮਰ ਜਿਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ (ਨੀਤਸ਼ੇ) ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮ

ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ ਸੁਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਦਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕਿਸੇ ਅਣਵਰਤੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕੁਵਰਤ ਨਾਲ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰੀ ਕਿਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਛਮਵਾਦੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਸੱਚ ਦੇ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਹਨ ਪੁਰਬਵਾਦੀ-ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਖ ਪਰਖ ਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ-ਧਰਮ ਨੇ ਮਾਨਵ-ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ-ਮਾਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੱਖ ਜੀ ਦੀ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ-ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ, ਜੇ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿੱਤੁਆਂ ਪ੍ਰੰਤੁਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਕ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਗੱਦਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਇਸ ਦੁਫਾਤ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਵਾਂਗ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਫੈਸਲਾ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਾਗਦਰ ਯਾਹੀ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਯਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬਦਾ ਸਿਥੁ ਬਹਾਦਰ ਨਲ
ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ
ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਸਿੱਖ-ਤੁਹਾਨਿਕਾ ਸਿਆਸੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿਵੇਂ
ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੀ? ਇੱਤੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜਦੇ
ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ
ਆਪਣੀ ਇਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਕਾਲ ਦੇ
ਮਹਾਂ-ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਫੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਆਇਆ, ਤਾਂ
ਵੀ ਨਿਆਂ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਅਸਾਮਰਥਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂ ਹੀਦੁੰਬ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ
ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਪਦ ਗਰੀਬ
ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁ
ਸਟਰੈਂਗ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਰਥ ਖੋਜ, ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛਾ
ਪਤਾ, ਜਾਂਚ, ਤੇ ਤਹਿਕੀਕਾਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੰਦੀ

ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ
ਅਤੀਤ, ਖਾਸ
ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਸ
ਅਤੀਤ,
ਅਧਿਐਨ ਵੀ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰ
ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ਣ

ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦੀ ਅਰਥ ਇਤਿਹਾਸ, ਤਾਰੀਖ, ਬਿਰਤਾਂਤ, ਵੇਰਵਾ, ਕਹਾਣੀ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਟਕ ਆਦਿ ਦੌੰਸ ਗਏ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਜਿਹਾ ਪਦ ਹੈ ਜੋ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ, ਇਕਤੱਤੀਕਰਨ, ਵਰਗੀਕਰਨ, ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਆ ਇੰਨੀ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਰਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਜਿਨੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦਾ ਨਜ਼਼ਰੀਆ ਵੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਛਮਵਾਈਆਂ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਜ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਚਿੰਡਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗਲਪ ਭਾਵ ਗੱਪ ਵਰਗੀ ਸੱਚਾਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਮਾਨਵੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਤੀਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਜੋ 'ਤੱਥਾਂ' 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੁਦ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੀਤ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਦੌੰਸ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਾਤਰ? ਇਤਿਹਾਸ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰੂਦ੍ਧੀਵਾਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇੰਛਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਗੁਹਿਣ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਤੀਤ ਦੀ ਪਾਰ-ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ? ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਅਸੀਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਤਾਬਦੀ ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਐਨਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ/ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ/ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ।

ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਦਮਿਤਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਤਾਂ ਪੁਨਰ-ਲੇਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਲਿਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਵੈਸੇ ਵੀ ਗਾਇਤਰੀ ਸਪੀਵਾਕ ਨੇ ਸਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਮਿਤ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਦਮਿਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਈ ਬੋਲਦਾ ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸੋਚਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦਲਿਤ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਧਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਫੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਿੱਤਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਦਲਿਤ-ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਗਏ। ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਤਹਿਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਦੀ ਪਕਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਸੂਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਮੈਨੇ ਸਰਲ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿੰਨੇ ਅਕਸਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਬੰਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਐਂਡ ਵਾਈਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਲਈ ਗਿੱਛ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਪਹਿਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਫਟ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ—ਦੋ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਹੋਰ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਣਗਿਣਤ ਪਹਿਲੂ ਉਸ ਦੇ ਗੋਲ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾਲੂ ਹਾ ਯਸ ਕਾਡਾ ਸਾਦਾ ਹਾ।
 ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀ ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਤਖਤ
 ਜਬੇਦਾਰ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਾ ਆਦਿ ਦੀ
 ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿੱਥਣ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼
 ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਸੁਰ
 ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਅਹੁਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ
 ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ
 ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ
 ਲਿਖਣ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸਿਆਸਤ
 ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ
 ਗਏ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ
 ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ

ਜਦੋ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਈ

ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਲਹੌ-ਭਿੰਜਿਆ ਕਾਂਡ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿੱਚ ਉਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ 'ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ' ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਹਤਾ ਮੱਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਿਣਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ 'ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਣ' ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੇ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਨੱਤਲਾ ਤੇ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਹੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ, ਸੁਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਚੁੱਬਕੀ ਖਿੱਚ ਕਾਰਨ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਿਤਾਤੇ ਹੋਏ ਹਲ-ਵਾਹਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਤੱਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਅਨਸਾਰ 'ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੈਦਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8900 ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅੰਤ 40,000 ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ।' ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਮੁਹੱਮਦ ਕਾਸਮ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਬੇਂਦੇ ਲਹੋ ਦਾ ਸੁਹਾਗ ਸੂਖਿਆ, ਤੇਰੀ ਦੇਵੇਂਗਾ ਇਉਂ ਅਲਖ ਮਕਾ।" ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ਵੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

'ਜੇਗੀ ਜੀ' ਇਸ (ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ) ਕੇ ਬਾਅਦ ਹੂਈ ਬੇਂਦੀ ਦੇਰ ਥੀ।
ਬਸਤੀ ਸਰਹਿੰਦ ਸ਼ਹਿਰ ਕੀ,
ਈਟੇ ਕਾ ਫੇਰ ਥੀ।

ਦਰਅਸਲ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਦਤ ਦੀ ਦਿਲ-ਕੰਬਾਉ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਬੇਸਕ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੱਖ ਅਡੋਂ ਰਹੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਧਰ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅਗ ਭੜਕ ਉਠੀ ਸੀ। ਮੈਕਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ 3 ਸਤੰਬਰ, 1708 ਨੂੰ ਨਾਂਦੇਤ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ (ਉਦੋ ਮਾਧੇ ਦਾਸ) ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ 'ਬਹਾਦਰ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ

ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ, ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣ ਤਕ ਉਸ ਨਾਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਟੱਪਦਿਆਂ ਹੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਚੁੱਬਕੀ ਖਿੱਚ ਕਾਰਨ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲਿਤਾਤੇ ਹੋਏ ਹਲ-ਵਾਹਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਤੱਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਅਨਸਾਰ 'ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੈਦਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8900 ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅੰਤ 40,000 ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ।'

ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੱਖ ਸਰਹਿੰਦੀ

ਗਤੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਜਿੱਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਰਸਤਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ।

ਸੋਨੀਪਿਤ, ਕੈਥਲ, ਸਮਾਣਾ, ਘੁੜਾਮ, ਠਸਕਾ, ਮੁਸਤਫਾਬਾਦ, ਕਪੂਰੀ, ਸਦੌਰਾ ਤੇ ਬਨੂੰਡ ਨੂੰ ਛਤਹਿ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੱਲ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਚੀਚੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਖਰਤ ਤੇ ਬਨੂੰਡ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਜਥਾ, ਜੋ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਦਲ ਨਾਲ ਆ ਰਲਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸੁਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਪਤਚਿੜੀ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਆ ਮੱਲਿਆ ਪਰ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਲਈ ਇਹ ਇਮਿਤਿਹਾਨ ਦੀ ਅੜੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਛੱਜ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਿਓ ਟੱਕਰ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਪਠਾਣ ਜਰਨੈਲ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ, ਲਗਪਗ 20 ਹਜ਼ਾਰ

ਪੈਦਲ, ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸੈਨਿਕਾਂ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਹਾਥੀ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤੂਢਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਪਾਂ ਬੀਤੀ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੰਧ ਵਾਂਗ ਹਾਥੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਨਵਾਬਾਂ ਦੀ ਛੱਜ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਚੌਥੇ ਪਾਸੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ

ਬੀਤ ਕੇ ਆਪ ਗਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਉਚੇ ਹਾਥੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਕੋਲ ਨਾ ਕੋਈ ਟੋਪਖਾਨਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਥੀ ਸਨ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਚੰਗੇ ਘੋੜੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਲੰਬੇ ਨੇਜ਼ੇ, ਤੀਰ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਸਿਦਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

12 ਮਈ 1710 ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ 12 ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਚੱਪਤਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਜੰਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤਾਅ ਵਿੱਚ ਸਾਹੀਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂਦੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਨਿਹੱਥਾ ਬੈਠਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਟੱਟ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ 'ਸੋਹਣ' ਸਿੱਖ ਅਨੁਸਾਰ, "ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਉਠਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਖਾ ਸੇਰ ਆਪਣੀ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਵੈਰੀ ਦੀ ਸੈਨਾ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਿਆ।'" ਖੂਨ ਛੋਲ੍ਹੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਸ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਭੇਦ ਹਨ।

14 ਮਈ 1710 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਦਾ ਖਾਲ ਹੋਏ। ਸਾਹੀਂ ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿੰਚੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਤੂੰਹੀਆਂ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਚੱਪਤਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾ ਸ਼ਬਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਜਰਨੈਲ ਭਾਈ ਬਾਜ਼ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਆਲੀ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਢਿਪਟੀ ਬਾਧਿਆ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਵੇਰਾ ਤੇ ਨਾਹਨ ਮੁਖਲਿਸਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਲੋਹਗੜ੍ਹ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਚੜ੍ਹਤ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ-ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਘੋਸਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੱਥਾਂ ਬੰਦਾ ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ (1670-1716) ਨੇ ਸੱਤ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਂਧੀਆਂ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਲੋ ਲਾਹੂਣ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ।

ਚੱਪਤਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਗਜ਼ਨਵੀ, ਤੈਮੂਰ ਤੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸਾਨ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੁਹੂ ਨਾਲ ਸੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ 'ਰਾਜ ਕਰੋਗ ਖਾਲਸਾ' ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜੇਤ ਸਿੱਖ ਮਨ ਅੰਦਰ ਜਗਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਝੱਖੜਾਂ-ਤੁਢਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੱਖਿਅਤ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਛੋਜ

ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਧੱਨੌਲਾ ਤੇ ਸਬ ਫਵੀਜਨ ਦੇ ਮੁਲਾਜਮ ਸਾਬੀਆਂ ਨੇ ਮਨਾਇਆ ਮਜਦੂਰ ਦਿਵਸ

ਧੱਨੌਲਾ ਮੰਡੀ / ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ- ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਸਲਾਮ ,ਸਹੀਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਆਂਗੇ ਠੋਕ ਕੇ ਆਦਿ ਨਾਅਗਿਆਂ ਦੀ ਗੁੰਜ ਅੰਦਰ ਧੱਨੌਲਾ ਸਬ ਫਵੀਜਨ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਬ ਫਵੀਜਨ ਧਨੋਲਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਬੀ ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਰਵਿਸਜ ਯੂਨੀਅਨ ਯੂਨਿਟ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਹਿਰੀ ਮੰਡਲ ਯੂਨਿਟ ਬਰਨਾਲਾ ਰਾਮ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਨੋਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਲਾਲ ਢੰਡਾ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਮਜਦੂਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਗੂ ਸਾਬੀਆਂ ਨੇ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ

ਕਾਨੂੰਨ ਸਦੰਰਭ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਪਰ ਅੱਜ ਫਿਰ ਇਹ ਹਲਾਤ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤੱਤਕੇ ਰਜਵਾਡਾ ਸਾਹੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਡਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਬ ਫਵੀਜਨ ਸਕੱਤਰ ਪਿੰਟੂ ਕੁਮਾਰ, ਜੇਈ ਪ੍ਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ -1, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜ ਸਿੰਘ-2, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਸੀਅਰ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡਲ ਸਕੱਤਰ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰੀ ਸਕੱਤਰ, ਰਾਮ ਅੰਬਦ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਐਸਾਏਸਟੇ ਸਕੱਤਰ ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਮਜਦੂਰ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ- ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ

ਧੱਨੌਲਾ ਮੰਡੀ / ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ- ਪੰਜਾਬ ਮਜਦੂਰ ਨਿਰਮਾਣ ਯੂਨੀਅਨ ਧੱਨੌਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਲੂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸਹੂਹ ਮਜਦੂਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਤੇ ਕੋਸਲਰ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਕੋਸਲਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਟੈਕਸੀ ਯੂਨੀਅਨ, ਰਿਕਸਾ ਠੇਲੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਕੋਸਲਰ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਜਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਕਾਨ, ਖੇਤੀ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਅਸੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮੌਦੇ ਨਾਲ ਮੌਦਾ

ਲਾ ਕੇ ਖੜਾਂਗੇ। ਉਹਨਾਂ 1 ਮਈ 1886 ਨੂੰ ਹੋਏ ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਰਵੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਿਸੇਸ ਪੈਕੇਜ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਏ ਸਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਕੱਕੜਾ, ਮੱਖਣ, ਲਾਲੀ, ਸਿਕੰਦਰ, ਹੋਸੂ, ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ, ਬਾਂਗ ਸਿੰਘ, ਬਾਂਗ ਸਿੰਘ, ਸਰਜੀਤ, ਮਨਜੀਤ, ਦੇਵ, ਵਿੰਦਰ ਜੈਗੋਂ, ਗੁਰਜੀਤ, ਗਾਮਾ ਖਾਨ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਬਿੱਲੂ, ਅੰਗਰੇਜ, ਲਾਭਾ, ਨਿਰਮਲ ਨਿਮਾ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਕੌਰਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦੌਲੀ, ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਸਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਛੀਪੀਆਈ (ਐਮ) ਯੂਨਿਟ ਧੱਨੌਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਨੈਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਭਵਨ ਧੱਨੌਲਾ 'ਚ ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਮਜਦੂਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਛੰਟਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ, ਤੇ ਮਰਹੂਮ ਕਾਮਰੇਡ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਧੱਨੌਲਾ ਦੇ ਪੇਤੇਰੇ ਦਾਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਫੋਟੋ ਤੇ ਵੇਰਵਾ : ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ।

ਕੀ ਭਾਜਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਦੰਦਰ ਮੇਦੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ?

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਸ਼ਿਖਾਂ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2014 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪ ਨੇ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਜਿਤ ਕੇ ਲਗਤਾਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ। ਭਾਵੇਂ ਗੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੌਦੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਜੇਂ ਪੀਪੀਮ ਮੌਦੀ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਦਾ ਖੂਬ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਯੂਪੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਜਰਾਤ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੀਐਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਜਿਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਜਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੌਦੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ?

ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੌਦੀ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ

ਸਾਹ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪਾਰਟੀ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨੇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਦੇ ਅਟਲ ਜੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਮੌਦੀ ਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਜੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਵਾ ਸਾਹ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖਤਰੇ ਵੱਲੋਂ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਸੱਪ ਕਿਹਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੌਦੀ ਜੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ 'ਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਾ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਹੈ।

ਬੰਬਈ ਤੋਂ ਰੰਗੀਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਲਟਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਸਰਹੰਦੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਠਾਨ ਸਨ। ਰੰਗੀਨ ਵਿਚ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਹੋਰ ਗੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਗਦਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ 21 ਜਨਵਰੀ 1915 ਨੂੰ 200 ਪਠਾਣ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ, 69 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਫਾਉਂਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤੱਥੀਆਂ ਦੀਆਂ, ਬਨਾਰਸ, ਇਲਾਹਿਬਾਦ, ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਵਿਚ ਵੀ ਬਗਾਵਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਗਦਰੀ ਸਰਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 1912-13 ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੁਰਨ ਆਜਾਦੀ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੂਰੂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਣਗੋਲੇ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜ ਸਰਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸ਼ਹਹਮਣੇ ਲਿਆ ਕੇ ਢੁਕਵੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

Are you planning to go to Lahore (Pakistan) by Wagah Border or to Gurdwaras in Pakistan

**Good/Reliable Taxi
Driver will be available at Wagah Border**

**Please Call
MALIK RAZA**

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ

ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਚੰਗਾ ਤੇ ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਡਰਾਈਵਰ ਟੈਕਸੀ ਸਮੇਤ ਤਿਆਰ ਹੈ

**ਫੋਨ ਕਰੋ: ਮਲਿਕ ਰਾਜਾ (ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ)
ਕੋਡ 092- 309 8241032**

ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ਜੈਸੀਕਰ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਪੁੱਧਰੋਂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਖਰੀ ਗੱਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਤਾਕਤਵਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਹੇ?

ਚੀਨ ਇਹ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਕਹਿੰ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਜੈਸੀਕਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੋਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿੱਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸੰਜਮ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਪੱਖ ਦਾ ਦਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸੀਕਰ ਇਹ ਕੰਮ ਬਾਧੂਬੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪੱਛਮੀ ਭਾਈਵਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਦਬਾਅ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੂਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸਤੇ ਤੋਤ ਲਵੇ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਖੇਮੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪੁੱਧਰ ਵਿੱਚ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।'

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਣੇ ਜੈਸੀਕਰ

ਭਾਰਤ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦਬਾਅ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜੋ ਨਵਾਂ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਚਿਹਰਾ ਜੈਸੀਕਰ ਹੀ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸੀਕਰ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਧਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਜੂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਵਰਗੀਆਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਜੈਸੀਕਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਿਭਰ, ਤਿਖੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਚਿੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਰੋਟਿਂਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਾਵਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੜਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੈਸੀਕਰ ਦਾ ਰੁਖ ਬੇਹੱਦ ਹਮਲਾਵਰ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਤਾਂ ਪੱਖੰਡ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।" "ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਚਾਹਾਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਜੈਸੀਕਰ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਸ ਇੱਕ ਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਿੰਖਾ ਬਿਆਨ ਕੁਟਨੀਤਕ ਮੁਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੈਸੀਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ। ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਜੈਸੀਕਰ ਨੂੰ ਆਮ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਹੀਰੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੱਛਮੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ' ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੈਸੀਕਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਤਿੰਖਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਕਬਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਈਸਾਈ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਜੁਮਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।'

ਜੈਸੀਕਰ ਦਾ ਹਮਲਾਵਰ ਰੱਖੀਆ

ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਡਾਕਟਰ ਸੁਵਰੋਕਮਲ ਦੰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜੈਸੀਕਰ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਸੁਵਰੋਕਮਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੈਸੀਕਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।" ਹਾਲਾਂਕਿ, 'ਮੌਜੀਜ਼ ਇੰਡੀਆ': ਹਿੰਦੂ ਨੈਸ਼ਨਲਿਜ਼ਮ ਅੰਡ ਦਿ ਰਾਇਜ਼ ਆਫ਼ ਏਕਾਨੀਕ ਫੈਮੋਕਰੇਸੀ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਜੈਫਰਲੋਂ ਤਰਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ 'ਜੈਸੀਕਰ ਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਰੀਕਾ, ਇੱਕ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।'

ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਜੈਫਰਲੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈਸੀਕਰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਘਰੇਲੂ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਛੱਡਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲਾਵਰ ਰੱਖੀਏ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਜੂ ਇਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਰੱਖੀਆਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ

ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਨੇਤਾ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਜੁਬਾਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਕੀ ਦੇ ਅਰਦੋਆਨ ਵੀ ਇਸੀ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਕਟਰ ਓਬਰਾਨ ਵੀ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਮਲੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।" "ਇਹ ਸਭ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਅਖਿਤਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵਿੱਖਾਂ ਭਰੀ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਿਵ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।"

ਲੰਘਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਦਿ ਸਟੱਡੀ ਆਫ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਿਤਾਸ਼ਾ ਕੌਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚਲੇਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੈਸੀਕਰ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਰਿਵਰਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।" "ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੋਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਵੱਖੀਏ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਨਿਤਾਸ਼ਾ ਕੌਲ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਜੈਸੀਕਰ ਦੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ। ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਰਦੂਂਦਾਂ ਦੀਆਂ ਆਲੋਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੁਆਂਗ ਯੁਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚਿੰਨ ਦੇ ਚੇਗਨੂ ਸਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸਿਚੁਅਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਐਸੋਸੀਏਟ ਡੀਨ ਹਨ। ਜੈਸੀਕਰ, ਚਿੰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਾਲੇ ਰਾਜਦੂਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੁਆਂਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਚਿੰਨ ਦੇ ਬੈਥਿਕ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਜੈਸੀਕਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿੱਖੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।" "ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਨੀਤਿਕ ਹਨਰ ਵਿੱਚ ਸਾਂਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਿੱਖੀਆਂ ਦੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਰੈਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" "2015-2018 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟ ਬਣੇ।" "2000-2004 ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣਾਈਆ ਗਿਆ।" "2007-2009 ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਭਾਰਤ ਨਾਗਰਿਕ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।" "2009-2013 ਤੱਕ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੇ ਧਨੌਲਾ ਦੇ ਪਤਵੀਤੇ ਵਿਆਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਸ. ਬਾਦਲ ਅਕਸਰ ਧਨੌਲਾ ਰੁਕਦੇ ਤੇ ਯੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੁੱਲ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ- ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ

ਧਨੌਲਾ ਮੰਡੀ (ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ ਕਾਲੀ) - ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੋਏ ਦੇਹਾਂਤ ਤੇ ਸਥਾਨਿਕ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਹੀਦ ਬਾਬਾ ਨੱਥਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ, ਮੁਖਤਿਆ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸਰਪੰਚ ਸਥਚੇਵ ਸਿੰਘ ਮਿਠੁ ਮਾਨਾਂ ਪਿੰਡੀ, ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਮਾਨਾਂ ਪਿੰਡੀ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਾਣੇਦਾਰ ਭੈਣੀ ਜੱਸਾ, ਬਿੱਲੂ ਐਲਖ, ਬਾਬਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ ਨੇ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੋਹੜ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਕਸਰ ਧਨੌਲਾ 'ਚ ਰੁਕਦੇ ਸਨ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਸ਼ਲੀ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਟਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਗੱਡਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮਾਂ, ਲੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਗਨ ਸਕੀਮਾਂ ਸਭ ਬਾਦਲ ਸਾਬ ਦੀ ਦੇਣ ਸਨ। ਸਾਬਕਾ ਐਮਐਲਏ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾ, ਮਾਸਟਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੇਰਪੁਰ ਖੇਡੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਭਾਈ ਹਮੀਦੀ, ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ

ਸਕੀਮਾਂ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਚ ਸੁਨਿਹਰੀ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੋਹੜ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਤਮੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਿਲ੍ਹਾ ਸੈਲਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪਰਿਸ ਪਾਲ ਗਰਗ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਲਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਧਨੌਲਾ ਡਾ. ਭੂਸਨ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ, ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਲੱਕੀ ਸਟਾਰ ਗੋਇਲ, ਸੇਵੀ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਵਪਾਰੀ ਰਾਕੇਸ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਨੇਸੀ, ਮਿਠੁਨ ਗਰਗ, ਰਾਕੇਸ ਕੁਮਾਰ ਗੋਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਰਵੰਦਰ ਕਾਕੁ, ਰਾਕੇਸ ਕੁਮਾਰ ਮਾਤ੍ਰੀ ਆਦਿ ਨੇ ਵੀ ਗਹਿਰੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਚੀਨੀ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦ ਦਾ ਨਵਾਂ ਹਥਿਆਰ

ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰਸਤ ਹੈ ਕਿ ਕੁਟਨੀਤੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨ ਮਹੱਤਵ ਗੱਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਸ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਵੀ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਰਾਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸੈਨੁਅਲ ਮੈਕਰੋਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤਦੇ ਸਮੇਂ ਯੂਰਪੀ ਅੱਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਛੂੰਘਾ ਹੋਣਾ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ? ਨਹੀਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰਾ ਇਹ ਸੌਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਯੂਰਪ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਿੰਡੁ ਬਣ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਹੁਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ।' ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮੈਕਰੋਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵੀ ਸਦਾ ਗੁੱਟ-ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀ ਜਿਨਪਿਗ ਦਾ ਚੀਨ ਮਾਵਾ ਦਾ ਚੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਬਣਨ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੈਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਤਬਾਹਕੰਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰ ਕੇ ਸਕਤੀਸਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਪਠਾਰ ਖੇਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਕਰਾਕੋਰਮ ਪੱਟੀ ਲੈ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਰਾਕੋਰਮ ਹਾਈਵੇ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਰਣਾਚਲ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਤਿੰਬਕ ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਦਾਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਿਮ ਤਕ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਫੌਜੀ ਬਾਫ਼ ਬੇਤਰ ਨੂੰ ਹੱਤੱਪਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਡੇਮਾਨ ਟਾਪੂ ਸਮੂਹ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗਿਆਂਮਾਰ ਦੇ ਕੋਕੇ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਟੋਹੀ ਅੱਡਾ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ।

ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਕਸਾਈ ਚਿਨ ਪਠਾਰ ਖੇਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਕਰਾਕੋਰਮ ਪੱਟੀ ਲੈ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਰਾਕੋਰਮ ਹਾਈਵੇ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਰਣਾਚਲ ਨੂੰ ਦੱਖਣੀ ਤਿੰਬਕ ਦੱਸ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਦਾਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਿਮ ਤਕ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਫੌਜੀ ਬਾਫ਼ ਬੇਤਰ ਨੂੰ ਹੱਤੱਪਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਡੇਮਾਨ ਟਾਪੂ ਸਮੂਹ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗਿਆਂਮਾਰ ਦੇ ਕੋਕੇ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਟੋਹੀ ਅੱਡਾ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਛਿਕੇ ਟੰਗਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਸਪੇਟਲੀ ਟਾਪੂ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਫਿਲਪੀਨ ਅਤੇ ਵੀਅਤਨਾਮ ਤੋਂ ਖੋ ਕੇ ਉਥੋਂ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਥੀਤੇ 75 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਨਤਾ ਰੋਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੱਸ ਕੇ ਹੱਤੱਪਣ ਲੈਣੀ ਬੋਲਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਜਦ ਤਾਇਵਾਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਈ ਇੰਗ-ਵੇਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੇਵਿਨ ਮਕਾਰਥੀ ਦੀ ਭੇਂਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਚੀਨ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਨਾਕਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਜੰਗੀ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਮੈਕਰੋਂ ਦਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਅਜਿਹੇ ਸੰਕਟਾਂ 'ਚ ਉਲਭਾਣ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਯੂਰਪ ਲੈਣੀ ਫੰਦੇ ਵਿਚ ਫਸਣ ਵਰਗ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਰਾਸ਼ਨਾਂ ਆਇਆ। ਪੋਲੀਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਰਾਵਿਕੇਤਸਕੀ

ਗੱਠਸੋੜ ਹੈ।' ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਦਲਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯੂਰਪ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 95 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੰ 1938 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇਵਿਲ ਚੈਂਬਰਲਿਨ ਨੇ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੇ ਜਰਮਨ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਬਿਨਾਂ ਦੂਨੀਆ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਲਾਹਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਰੁਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੱਠਸੋੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਖੇਮੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਾੜੀ ਦੇ ਤੇਲ ਉਤਪਾਦਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ, ਚੀਨ ਦਾ ਟਰੰਪ ਕਾਰਡ ਆਪਣੀ ਕਰੰਸੀ ਯੂਆਨ ਨੂੰ ਡਾਲਾਰ ਦੇ ਬਦਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਡਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੂਸ, ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਨੂੰ ਯੂਆਨ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਦਾ ਅਹੁਤਾ ਰਸਤਾ ਤੈਂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਦੂਨੀਆ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਲਾਹਾ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਰੁਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੱਠਸੋੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਖੇਮੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਾੜੀ ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਲ

ਦੱਖਣੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਉਜ਼ੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਦੱਖਣੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪੇਂਡ੍ਰੁ ਇਲਕੇ ਵਿਚ ਵਾਕਿਆ ਸੇਲਸਬਰੀ ਪਲੇਨ ਹੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਗਜ਼ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਨਫਰੀ ਵਧੀ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਖਰ 1943 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ 47 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਲਜ਼ਾਮੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਮਝ ਕੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਦਕਿ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਬੇਹੁੰ-ਖੇਹੁੰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਕੱਠਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੁਹਾਰ, ਐਲਬੀ ਨਾਸ ਅਪਣੀ ਅਹਿਰਣ ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਨਿਢਾਲ ਪਿਆ, ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਸ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਣ ਮਹਰੋਂ ਚੱਲ ਵਸਿਆ।

ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਝੂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਤ ਸਕਣਗੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯਾਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਾਲ 1943 ਵਿਚ ਇੰਝੂ ਅਤੇ ਤਾਇਨੁਮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ 88 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਪਿੰਡ ਅਜੇ ਵੀ ਬੋਲਾਬਾਦ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਸੁੰਨੇ ਘਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਗਵਾਹ

ਤੋਂ ਦੁਰਗਮ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਸਾਨ ਦੇਖਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ 16,000 ਸੈਲਾਨੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਜਨਵਰੀ 2023 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਹੁੰਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਗਾਰੇ ਨਾਲ ਗੱਤ ਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

'ਇੰਝੂ ਦਿਨ'

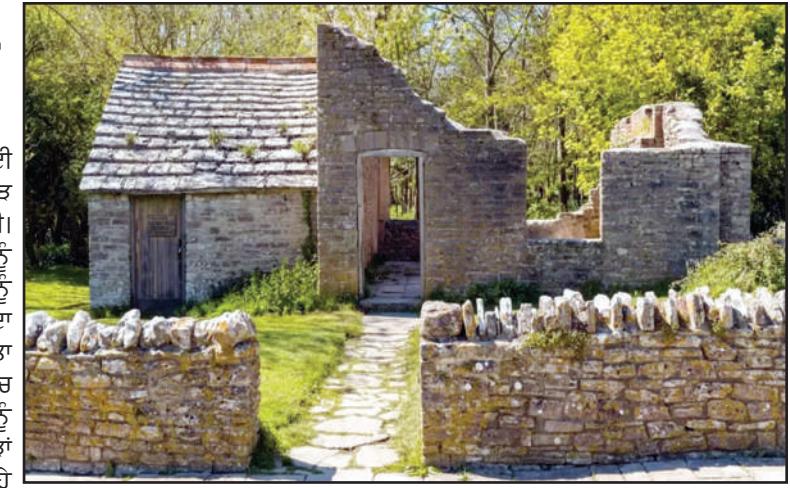
ਸੇਂਟ ਗਿਲੀਸ ਚਰਚ ਵਿਚ ਘੰਟੀਆਂ ਵਜਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਲੋਕ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਲੋਕ ਚਰਚ ਦੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਚਰਚ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਨ ਲਈ ਸਰਵਿਸ ਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੰਝੂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਜੇ ਵੀ ਰੂਪ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ "ਇੰਝੂ ਦਿਨ"। ਇਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਰੋਜ਼ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੱਥ ਵਿੱਚ ਪਨਹਿਆ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਲਾਸਿਕ ਰੂਟਮਾਸਟਰ ਬੈਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਜੇ ਕਿ ਬੈਸਾਂ ਵਾਰਮਿਸਟਰ ਤੋਂ ਇੰਝੂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ।

"ਇੰਝੂ ਦਿਨ" ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲਾਰਡ ਹੋਂਡੀ ਆਫ਼ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਅਸੀਂ ਇੰਝੂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਬੈਸ ਚੱਲਣ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ

ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਬਾਸਿੰਦਾ ਇਸ ਭੀਤ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ 16, 1943 ਨੂੰ ਸ਼ਹੂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਫੌਜ ਨੂੰ ਅਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਜਿੰਦਾ ਅਸਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣ।"

'ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਵਾਪਸ ਆਵਾਂਗੇ...'

ਪਿੰਡ ਦੇ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਬੋਡੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ 28 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਹੌਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣੇ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਚਿਪਕਾਇਆ। ਇਥਰਤ ਸੀ, "ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿਰਜੇ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਓ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜੰਗ ਜਿਤਣ ਲਈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਛੱਡੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਦਿਨ ਘਟਾਂ ਕੇ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ

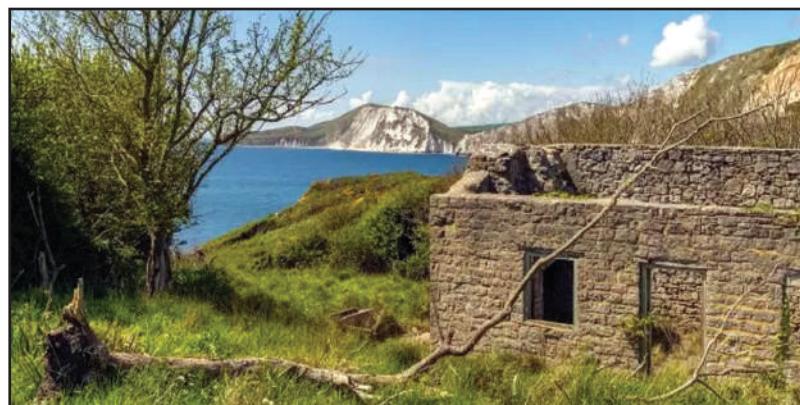

ਬੁਲਾਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਿੰਡਾ ਪ੍ਰਾਈਸ ਕੋਲ ਤਾਇਨੁਮ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ 1994 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2019 ਵਿੱਚ ਅਪਣੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੱਕ ਜਿੰਮਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਖਾਨਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ "ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਵੱਖ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ ਸੈਲਾਨੀ ਪੁਆਇੰਟ ਹੈ।"

ਕਾਰ ਪਾਰਕਿੰਗ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਤਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਮੈਂ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਕਰੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਪੜ੍ਹਣ ਲੱਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੀ, ਗੋਵਿੱਡੋਲਿਨ ਫਿਸਕੋਲ ਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਮਹਿਲਾ ਡਾਕੀਆ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੰਡਰ ਬੁਕੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੈਥੈਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇੱਥੇ ਚਲਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣੋਂ-ਹੁਣੇ ਖਲਲ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਾਹਰ ਬੁਲਾ ਲਈ ਗਏ ਹੋਣ। ਤਾਇਨੁਮ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਮੀਲ ਦੂਰ ਵਾਰਬੈਰੋ ਖਾਡੀ ਵੀ ਲੁਲਵਰਸ ਰੇਂਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ ਦੀ ਜਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਠੰਡੀ ਕਿਵੇਂ ਕਾਵਲੁਚ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਸਮਾਂਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਹੱਪਣ

ਖੜੀ ਤੋਂ ਤਿੰਧੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁਤ ਕੇ ਤਾਇਨੁਮ ਦੀ ਘਾਟੀ ਦੇਖੀ। ਮੈਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਹੱਪਣ ਦੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿੰਨਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸੰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਟਿਕੇ ਰਹੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਤ ਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ

ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਿਹੋ - ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਝੂ ਬਾਰੇ ਕਬਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ, ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਇਹ ਪਿੰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪੇਂਡ੍ਰੁ ਇਲਕੇ ਵਿਚ ਵਾਕਿਆ ਸੇਲਸਬਰੀ ਪਲੇਨ ਹੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਸਾਲ 'ਚ 50 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬਿਚਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਰਹੀ। ਹੋ-ਹੋਲਾ ਮੱਚਿਆ, ਗੱਲ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚੀ ਪਰ ਇਲਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਲਟਰੀ ਰੋਜ਼ਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਬੋਸ਼ਕ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਮਿਲਟਰੀ ਰੋਜ਼ਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਪਰ ਪਿੰਡ ਸੁੰਨਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਕੇਂਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹ ਦਿਨ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦ

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

